RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY) LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE"

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: POZNAŃ, UL. WIELKA 10. - TELEF. 2277.

Nr. 43. Poznań, 1 listopada 1927 r. Rok VII.

TREŚĆ NR. 43:

Plan stabilizacyjny.

(Ciąg dalszy).

OPERACJE AGENTA FISKALNEGO.

Jeżeli przepisy o operacjach kasowych miały na celu wprowadzenie zdrowych zasad kasowych w gospodarce państwowo - budżetowej przez zakaz prowadzenia szkodliwej polityki kredytowej sumami budżetowemi, to przepisy o operacjach agenta fiskalnego mają zapewnić spłaty procentów i pożyczek wierzycielom zagranicznym.

Plan stabilizacyjny mówi o agencie lub agentach fiskalnych, przewiduje więc możliwość powołania więcej agentów. Funkcje agenta fiskalnego w pierwszym okresie sprawuje „Doradca". Obowiązek kontrasygnaty dyspozycyj agenta lub agentów fiskalnych przez doradcę zapewnia temu ostatniemu możność stałej współpracy z agentem lub agentami.

Zabezpieczenie obsługi pożyczki stanowią dochody celne. Dochody te będą płacone w pierwszej linji do Banku Polskiego na specjalny rachunek fiskalnych agentów, podlegający rygorom i zwolnieniom przez przedstawiciela fiskalnych agentów.

Nadwyżka dochodów celnych ponad wysokość oprocentowania i rat amortyzacyjnych będzie zatem zwalniana przez przedstawiciela agentów na rzecz państwa. Ta nadwyżka znajdzie więc wyraz swój w dochodach skarbowych i budżecie.

OBIEG PIENIĘŻNY.

W „ogólnej deklaracji Rządu" oświadcza Rząd, że zrzekł się prawa emisji biletów państwowych i że nie będzie ich więcej emitował. Bank Polski będzie jedyną instytucją emisyjną.

Rząd nie jest upoważniony do uzyskiwania zaliczek od Banku ani do powodowania Banku do emisji biletów na pożyczki dla Rządu z wyjątkiem jednakowoż tych, które się mieszczą wyraźnie w granicach obecnie dozwolonych przez statut Banku. Rząd nie będzie korzystał z prawa statutu, przyznającego Rządowi pożyczki w wysokości do 50 miljonów złotych, tak długo, dopóty istnieć będzie rezerwa skarbowa.

W celu wycofania istniejących biletów zdawkowych, tak, aby bilety Banku Polskiego stanowiły jedyny papierowy środek płatniczy obiegu, Rząd wpłaci Bankowi Polskiemu 140 miljonów złotych, wskutek czego Bank Polski przejmie zobowiązania za połowę obecnych biletów państwowych i stopniowo zastąpi je własnemi biletami.

Rząd zdeponuje ponadto w Banku Polskim 90 miljonów złotych, przeznaczając je na bicie srebrnych monet o wartości obiegowej 2 i 5 złotych w ogólnej wysokości 140 miljonów złotych, przytem reszta obecnych biletów państwowych, wynosząca 140 miljonów złotych, będzie wycofana.

Rząd nie będzie wybijał ani emitował zdawkowych monet ponad 180 miljonów złotych, obecnie znajdujących się w obiegu, i 140 miljonów złotych srebrnych monet na mocy powyższego upoważnienia, chyba, że Bank Polski uzna, że po temu zachodzi potrzeba.

SYSTEM MONETARNY.

Amerykanie żądają przeprowadzenia ustawowej stabilizacji złotego. Ponieważ część wielkiej pożyczki stabilizacyjnej przeznacza się na wycofanie nadmiernych ilości biletów zdawkowych i bilonu, przeto zachodziłaby obawa, że, gdy to wycofanie będzie faktem dokonanym, złoty zacząłby silnie zwyżkować.

Temu wielce niepożądanemu objawowi zamierzają Amerykanie zgóry przeciwdziałać; wiedzą bowiem dobrze, że życie gospodarcze Polski wykazuje zyski tylko przy obecnem poziomie złotego, tylko przy obecnym ogólnym poziomie ceny, zwyżka bowiem mogłaby spłaty procentów i kapitału czynić iluzorycznemi.

Zatem ustawowa stabilizacja złotego ma temu przeszkodzić.

W tym samym czasie — mówi plan stabilizacyjny — zaprowadzony zostanie obowiązek wymienialności biletów Banku Polskiego na złoto albo na dewizy wymienialne na złoto.

Bank w porozumieniu z doradcą przestudjuje sytuację w celu stwierdzenia, kiedy prawo to będzie mogło być wprowadzone bez obawy niebezpieczeństwa.

Wymagalne statutem Banku Polskiego pokrycie powiększone będzie do 40 procent i będzie się stosować do wszystkich zobowiązań tak w biletach, jak i depozytach.

Trzy czwarte tego minimalnego pokrycia Bank będzie utrzymywał w złotych monetach wzgl. sztabach i conajmniej $\frac{2}{3}$ tych złotych monet i sztab będzie przechowywał w swoim skarbcu, pozostałą zaś $\frac{1}{3}$ może lokować zagranicą.

System monetarny opiera się więc na złocie i na wymienialności na złoto lub dewizy, wymienialne na złoto.

ZWIĘKSZENIE KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO.

Obecny kapitał zakładowy Banku Polskiego wynosi 100 miljonów złotych i będzie powiększony o 50 miljonów zł, tak że łączny kapitał i rezerwy Banku wyniosą około 200 miljonów złotych.

Przewiduje się, że przypuszczalnie 75 miljonów zł mogą być potrzebne na ten cel.

Ustala się, że akcje nowej emisji, początkowo nabyte przez Skarb, będą zdeponowane u doradcy na rachunek Rządu z tem, że akcje w ten sposób zdeponowane będą sprzedawane publiczności.

Jeżeli nie wszystkie akcje będą sprzedane w ciągu okresu funkcjonowania doradcy, pozostałość będzie powierzona Prezesowi Banku Polskiego dla dalszej sprzedaży.

Akcje zdeponowane u doradcy lub Prezesa Banku nie będą korzystały z prawa głosu i dywidendy.

Powiększenie kapitału zakładowego Banku Polskiego ma doniosłe znaczenie. 100 miljonów kapitału zakładowego na 30 miljonowe państwo jest stanowczo zamało.

Pozatem 100 miljonów kapitału zakładowego jest za małym podkładem dla kredytów, udzielonych na rachunkach żyrowych przez szesnaście banków emisyjnych świata.

Z tych więc względów nastąpiło powiększenie kapitału zakładowego Banku Polskiego.

REORGANIZACJA BANKOWOŚCI.

Plan stabilizacyjny nie zawiera żadnych bliższych danych o sposobach i środkach przeprowadzenie reorganizacji bankowości. Ustęp poświęcony bankom brzmi: Minister Skarbu utworzy specjalny komitet dla przestudjowania sytuacji banków i dla opracowania sposobów jej naprawy.

Prawdopodobnie znajdą zastosowanie zalecenia misji prof. Kemmerera.

ZEWNĘTRZNA POLITYKA WALUTOWA.

Ostrożność w dziedzinie walutowej, a więc w dziedzinie pożyczek zagranicznych, wpływu walut do Banku Polskiego, obiegu pieniężnego każe scentralizować kontrolę w ręku doradcy.

Co się tyczy pożyczek rządowych, to Rząd może zaciągać pożyczki na cele produkcyjne po uprzedniem zasięgnięciu opinji doradcy, który zakomunikuje mu swoją opinję o charakterze doradczym co do proponowanej operacji pożyczkowej, o ile dotyczy to wykonania niniejszego planu.

Ponadto zanim zostanie zatwierdzona jakakolwiek zagraniczna pożyczka, gwarantowana przez Rząd, albo jakakolwiek zagraniczna pożyczka samorządowa, Rząd zasięgnie opinji doradcy, który zakomunikuje mu swoją opinję w sposób powyżej przewidziany.

Ze względów walutowych Rząd i Bank Polski współpracować będą w celu powściągnięcia prywatnych pożyczek zagranicznych, jeżeli Bank będzie znajdował, że pożyczki te są nadmierne i poczynają zagrażać stabilizacji waluty w przyszłości, i wspólnie zastosują takie środki, które będą się wydawały najodpowiedniejszemi dla opanowania sytuacji. Bank będzie miał prawo zakomunikowania swych poglądów, dotyczących celowości zakazu pożyczek w danym okresie czasu, a to dla obrony stabilizacji waluty.

KONKLUZJE.

Przepisy planu stabilizacyjnego uczą nas zdrowych zasad gospodarki społecznej. Amerykanie występują zatem w charakterze nauczycieli gospodarczych. Ponieważ jednak „ci nauczyciele" nie posiadają żadnych sankcyj wobec swego „Wielkiego Ucznia" domagają się ustawowej gwarancji swych postulatów.

Żywimy nadzieję, że pod kierownictwem doskonałych nauczycieli Polska pozbędzie się romantyzmu gospodarczego, nauczy się gospodarzyć z ołówkiem w ręku, że wskutek tego zapanuje dobrobyt w kraju, a nazewnątrz osiągniemy stanowisko wielkiego mocarstwa europejskiego, a kto wie, czy nie światowego.

Alfred Lorenczewski.

Zmiana systemu monetarnego.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 października 1927 roku o stabilizacji złotego, pozostające w związku z zaciągnięciem zagranicznej pożyczki stabilizacyjnej oraz realizacją planu stabilizacyjnego, zawiera postanowienie (art. 6.), że poza monetami złotemi będą na rachunek Skarbu Państwa wybijane i puszczane w obieg monety z innych metali na zasadach, ustalonych w osobnem rozporządzeniu.

W związku z tem odbyło się posiedzenie Rady Ministrów, pod przewodnictwem wicepremjera Bartla, na którem uchwalono między innemi projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej w sprawie zmiany systemu monetarnego.

Art. 1. tego rozporządzenia postanawia, że wybijanie monet należy do praw zwierzchnich państwa i jest wyłączną jego prerogatywą.

Przepis ten w dzisiejszych czasach jest natury formalno - prawnej, ponieważ regale mennicze od setek lat jest wyłączną własnością państwa

Art. 2. tego projektu rozporządzenia wymienia rodzaje monet, które mennica państwowa wybijać będzie. Mianowicie będą wybijane monety złote w sztukach po 100, 50 i 25 złotych; monety srebrne po 5 i 2 złote, niklowe po 1 zł, 50, 20 i 10 groszy; bronzowe po 5, 2 i 1 gr. Moneta złota 25 złotowa otrzyma nazwę dukata.

Złote monety będą wybijane ze stopu, zawierającego na tysiąc części ogólnej wagi 900 części złota i 100 miedzi. Z 1 kilograma tego stopu wybijane będą 5 332 złote.

Dalej projekt przewiduje, iż nikt nie będzie obowiązany do przyjmowania jako środka płatniczego tych monet, których wizerunek został zatarty, względnie uszkodzony, jak również nie będzie obowiązany do przyjmowania monet złotych, których waga odpowiednio się zmniejszyła wskutek zużycia. Monety złote, które straciły przepisaną wagę, zostaną przez Skarb Państwa wycofane z obiegu.

Wreszcie projekt omawia sposób likwidacji zobowiązań, zaciągniętych w złotych lub w złotych w złocie, przyczem postanawia, iż zobowiązania pieniężne wszelkiego rodzaju, wyrażone w złotych lub przeliczone na złote, płatne są tylko środkami płatniczemi, określonemi w tym rozporządzeniu, lub też biletami Banku Polskiego, licząc zł, na jaki zobowiązania te opiewają, lub zostały przerachowane za 1 zł, określony w rozporządzeniu p. Prezydenta Rzeczypospolitej z 13-go październ. r. b. o stabilizacji waluty. Jedynie zobowiązania, opiewające na złote w złocie, których tytuły powstały przed wejściem w życie tego rozporządzenia p. Prezydenta Rzeczypospolitej, ulegają przeliczeniu w stosunku 1 zł równy 1,72 gr.

Uchwalony projekt rozporządzenia p. Prezydenta Rzeczypospolitej wejdzie w życie łącznie z innemi ustawami stabilizacyjnemi.

F. Z.

———oooo———

Międzynarodowa wystawa odlewnicza i międzynarodowy kongres odlewniczy

odbyły się w Paryżu w czasie od pierwszego do dwudziestego pierwszego września r. b.

I.

Wystawę podzielono na pięć osobnych działów. Pierwszy, poświęcony wystawie surowców. Przeszło 50 firm wystawiło wszelkiego rodzaju:

a) surówki stalowe żeliwne, aluminium, miedź i inne metale;

b) paliwa, jak koksy wysokich gatunków i węgiel;

c) piaski, kamienie wapienne i inne produkty używane w odlewnictwie.

Zauważyć było można wielką różnorodność surowców wysokiej wartości, która pozwala drogą stosownego doboru otrzymywać odlewy wyższych gatunków. Pozatem znamienna była obfitość eksponatów w dziale piasków i mułków, co świadczy o tem, że przemysłowcy francuscy przywiązują wielką wagę do tych materjałów i że w odlewnictwie odgrywają one rolę niepoślednią.

Drugi dział przedstawiał różnego rodzaju odlewy od najprostszych do najbardziej skomplikowanych i trudnych, a nawet do artystycznych, zwłaszcza z działu odlewów bronzowych. Około 100 eksponentów wystawiło odlewy żeliwne następne miejsce co do ilości zajmowały odlewy bronzowe, mosiężne, stalowe, aluminjowe. Pozatem w wielkiej ilości eksponowane były odlewy alpakowe, perlityczne i z innych stopów specjalnych.

Do najważniejszych i najciekawszych należy zaliczyć dział trzeci, obejmujący maszyny odlewnicze i urządzenia odlewni, jak również narzędzia, używane w odlewnictwie. Eksponentów powyższej grupy było przeszło 100, przyczem najobfitszy dział stanowiły różnego rodzaju maszyny do formowania, począwszy od zwykłych maszyn ręcznych z obracanemi płytami przy nabijaniu ręcznem do więcej skomplikowanych z ubijaniem za pomocą ręcznej prasy dźwigniowej lub śrubowej, wreszcie — do maszyn z ubijaniem za pomocą pras hydraulicznych lub ścieśnionego powietrza; te ostatnie są nadzwyczaj wydajne, tak, że można osiągnąć ponad 240 form dziennie z jednej maszyny.

Prócz powyżej opisanych, eksponowane były tak zwane wstrząsniki; są one bardzo kosztowne przyczem są o tyle niepraktyczne w użyciu, że przy ciągłym wstrząsie sama maszyna szybko ulega zniszczeniu, prócz tego wywołuje ogromny hałas. Była również wystawiona maszyna firmy „Rosières-Bachon" o formowaniu ciągłem, w której ubijanie piasku odbywa się za pomocą trzech kolejnych wałów. W końcu do ostatnich zdobyczy techniki odlewniczej należy zaliczyć maszyny do formowania za pomocą rzutu piasku. Maszyna powyższa w zależności od szybkości obrotów może wrzucić do skrzynki formierskiej od 9 do 18 cm^3 ubitego piasku na godzinę. Wydajność jej jest duża, najważniejszą wszakże jej zaletą jest to, że o ile przy wszystkich podanych wyżej typach mogą być formowane sztuki o określonych wymiarach skrzynek formierskich, o tyle przy tej maszynie forma modelu, jak również wymiar skrzynki formierskiej nie odgrywa żadnej roli.

Osobny dział maszyn używanych w odlewnictwie stanowią maszyny do przeróbki piasku, w większości

oddawna znane w odlewnictwie, nieco może zmodyfikowane i ulepszone. Należy tu wspomnieć o mało stosunkowo używanych u nas przesiewnikach piasku o wydajności 12 m^3 na godzinę; są to maszyny przewoźne z napędem elektrycznym o mocy do 4 KM.

W dziale maszyn do oczyszczania odlewów, poza znanemi u nas, żadnych nowszych maszyn nie eksponowano. Zaznaczyć należy, że wszystkie powyższe eksponaty demonstrowane były w ruchu tak, że o działaniu ich można się było przekonać naocznie.

Firma „Ph. Bonvillain et E. Ronceray" zainstalowała na stoisku o powierzchni około 225 m^2 odlewnię w pełnym ruchu z najnowszemi urządzeniami.

Dział czwarty obejmował szkolnictwo zawodowe, a mianowicie: francuskie, belgijskie, niemieckie i czechosłowackie. Wystawione były prace uczniów tak w rysunkach jak i w opisach. Do powyższej grupy należały pisma zawodowe francuskie, angielskie i inne.

Ostatni dział — związków zawodowych reprezentowany był przez „Association Amicale et Mutuelle de Fonderie et des Industries qui s'y rattachent".

Poza firmami francuskiemi wzięły udział w wystawie następujące narodowości: w dziale I-ym Belgja (3), w dziale II-gim Belgja (7), Hiszpanja (2), Luksemburg (1), Niemcy (1), Włochy (5), w dziale III-cim Anglja (1), Belgja (1), Czechosłowacja (1), Luksemburg (1), Niemcy (7), Włochy (1).

Wystawa była interesująca i cieszyła się dużą frekwencją zwiedzających.

II.

Podczas wystawy od 7-go do 10-go września odbył się Międzynarodowy Kongres Odlewniczy pod przewodnictwem p. Leona Thomasa, prezesa Związku Technicznego Odlewni. Referatów wygłoszono ogółem 18, konferencje odbywały się jednocześnie w trzech salach, przyczem referaty wygłaszane były w języku francuskim, niemieckim (sekcja niemiecka), angielskim (sekc. ang.), włoskim (sekc. włoska) i hiszpańskim (sekc. hiszp.). Poruszane były między innemi następujące sprawy: racjonalnej organizacji odlewni; próby i właściwości piasków odlewniczych; sposoby proste i szybkie kontroli właściwości mechanicznych i struktury odlewów żeliwnych; określanie kosztów własnych odlewni; zastosowanie pieców elektrycznych w odlewniach żeliwa.

Poza zwiedzeniem przemysłu metalowego w pobliżu Paryża zorganizowana była trzydniowa wycieczka na północ Francji, która obejmowała zwiedzenie zakładów „Familistère de Quite", „Hauts Fourneaux, Forges et Aciéries de Denain et Anzin", „Société Française de Construction Mécaniques à Denain" i wreszcie zakłady w okolicach Lille.

Zjazd na kongres był bardzo liczny, ponad 500 uczestników; reprezentowane były nieomal wszystkie państwa europejskie. Polski przemysł odlewniczy wysłał 4 przedstawicieli urzędowych.

Inż. Stanisław Ambrożewicz.

Przeobrażenia w łonie międzynarodowego kartelu stalowego.

Zamierzone główne cele międzynarodowego kartelu stalowego: stabilizacja cen stali na rynkach eksportowych i wzajemne zabezpieczenie konjunktur na wewnętrznych rynkach uczestników kartelu, jakkolwiek z początku zapowiadały bardzo dobre skutki, wkońcu jednak zawiodły w poważnej mierze.

Tak dobrze w teorji obmyślany plan opłat karnych za nadprodukcję i premij asekuracyjnych czy wynagradzających na wypadek niedoprodukcji, nie zdołał jednak utrzymać projektowanej falistości konjunktur w wszystkich krajach, biorących udział w kartelu. Regularność falowania konjunktury naruszały stale tendencje panujące w niemieckim i francuskim przemyśle stalowym.

W Niemczech, głównie dzięki kredytom amerykańskim, konjunktura stale się podnosiła, gdy przeciwnie we Francji z powodu depresji poinflacyjnej stale i stopniowo obniżała się. Wskutek tego niemiecki przemysł stalowy pracował nadal ponad kontyngent, byle zaspokoić rynek krajowy i nie wpuścić wyrobów obcych. Zapłacił wprawdzie do kasy kartelowej przepisowe kary, obciążające każdą tonę wyprodukowanej stali opłatą 1,61 Rmk. w pierwszym kwartale, a 2,68 Rmk. w drugim. Opłaty karne tak zaciążyły niemieckiemu przemysłowi stalowemu, że na jesiennej sesji przedstawicieli kartelu, wysunął na pierwszy plan kwestję obniżenia opłat karnych dla nadprodukcji wewnętrznej z dwóch na jeden dolar; aby zaś odwrócić uwagę kartelu od produkcji dla potrzeb rynku wewnętrznego, zwrócono uwagę na to, że zadaniem naczelnem kartelu, powinna być troska przedewszystkiem o rynki eksportowe i ograniczenie zakresu wzajemnej asekuracji.

Rada kartelu uchwaliła więc, że przydzielonego każdemu krajowi kontyngentu produkcji 78% przeznacza się dla zaspokojenia potrzeb rynku wewnętrznego, a 28 dla eksportu. Opłatę karną za nadprodukcję dla rynku wewnętrznego zredukowano do wysokości jednego dolara od tony, pozostawiając taksę dolarów 4 od tony nadprodukcji kontyngentu eksportowego.

Głównym jednak szkopułem, o który rozbiły się zamierzenia międzynarodowego kartelu stali, jest Anglja. Po ukończeniu strajku węglowego wystąpiła ona znowu na rynek światowy i swoją polityką eksportową i rabatową nietylko utraciła nadwyżkę cen stali i wyrobów stalowych wskutek zarządzeń i starań kartelu osiągniętą, ale spowodowała dalszy spadek cen, niżej notowań przed powstaniem kartelu.

Aby ratować sytuację i kartel od rozbicia, jako instytucji bez celu istnienia, skoro nie może podołać głównym swym zadaniom, zaczęto szukać nowych dróg. Postanowiono zatem utworzenie w łonie kartelu osobnych syndykatów sprzedaży poszczególnych wyrobów hutnictwa; na pierwsze mmiejscu postawiono syndykaty obejmujące półfabrykaty walcownicze i podciągi

Narady nad utworzeniem tych syndykatów toczą się już od dłuższego czasu. Ciągle jednak wyłaniające się nowe trudności, przedłużają pertraktacje. Na zebraniu wrześniowem, ujawniła się wielka rozbieżność zdań. Niemieckie źródła przedstawiają sprawę tak, że Belgja nie zgodziła się na okres czasu, mający być podstawą do obliczenia i wyznaczenia wysokości kontygentu eksportowego. Okresem tym miał być czas od 1-go stycznia 1926 roku do ostatniego marca

1927 roku. Zato delegacja belgijska proponowała jako czas podstawowy drugie półrocze 1926 i pierwszy kwartał roku bieżącego; okres ten bowiem jest dla Belgji korzystniejszy i dogodniejszy, aniżeli okres przez komisję kartelu proponowany. Prócz tego przedstawiciele belgijskiego przemysłu stalowego zażądali dodatkowo przydziału 25 000 ton rozdzielonych w połowie na półfabrykaty stalowe i podciągi.

Ostatecznie niemieccy przemysłowcy odstąpili ze swego kontyngentu eksportowego 20 000 ton na rzecz Belgji, żądając w zamian zrzeszenia się tejże eksportu do Niemiec.

Podobnie i francuscy przemysłowcy zażądali dodatkowej kwoty eksportowej w wysokości 15% swojego kontyngentu wywozowego. Sprawa ta jednak pozostała niezałatwiona, gdyż Francja nie przyjęła warunku pod jakim kartel gotów był przyznać jej żądany dodatek, mianowicie nie przyjęła proponowanego zrzeszenia się wzamian za tamto ustępstwo własnego eksportu do Belgji.

Wobec tych trudności na posiedzeniu wrześniowem rada kartelu nie doprowadziła do ostatecznego porozumienia pomiędzy udziałowcami, a jedynie uzgodniła wytyczne zasadnicze, wedle których w przyszłości łatwiej będzie można osiągnąć właściwe porozumienie.

Jak bardzo jednak wszystkim zależy na tem, by czemprędzej doprowadzić do ostateczn. ugody, świadczy fakt, że już 17 października miało odbyć się następne posiedzenie, które jednak zostało na wniosek belgijski ponownie odroczone aż do 27 października. Jakkolwiek prezydent kartelu popiera usilnie zawarcie tymczasowej ugody trzymiesięcznej, niema jednak widoków przeprowadzenia tego projektu. Zawarcia umowy syndykatowej nie należy wobec tego spodziewać się prędzej jak pod koniec pierwszej połowy roku 1928.

H. Grąński.

———oooo———

Tam, gdzie się wykuwa potęga ekonomiczna Niemiec...

(Wokół produkcji „Leuny").

Niemcy przegrawszy na wodzie, odbijają się na... upłynnianiu węgla. — W czem leży istota hydracji węgla. — Metoda dr. Bergiusa realizuje się w Merseburgu. — Z 1 tony węgla 125 galonów płynnej ropy. — Jak pracuje olbrzym fabryczny „Leuna". — Wielki syndykat chemiczny wszechświatowy z Niemcami na czele w opracowaniu.

Któryś z wielkich polityków powojennych Niemiec wyraził się bez ogródki, iż... Niemcy nigdy nie rezygnują z tego, co... sami zdobyć potrafią...

Trzeba zajrzeć w duszę tego powiedzenia, by odcyfrować jasno całą tę wielką robotę, która się od pewnego czasu z wielkim nakładem energji urzeczywistnia na olbrzymiej przestrzeni 600 hektarów Merseburga a to w rozlicznych budynkach tamtejszych zakładów „Leuny"...

Przejdźmy się choćby pobieżnie po tym olbrzymim warsztacie pracy, aby zrozumieć, iż tam się wykuwa potęga przyszłych niezmożonych Niemiec...

Kiedyś Niemcy przedwojenne wołały z emfazą, iż ich przyszłość leży na wodzie. Anglja zdołała im wytłomaczyć to w ciągu długich 4 lat Wielkiej Wojny. Nie zdoławszy tą drogą przeprowadzić swych planów, Niemcy czynią to obecnie na drodze gospodarczej, czysto pokojowej. Niemniej czynią to w sposób, który znowu prowadzi drogą najkrótszą do realizacji ich zamierzeń przedwojennych...

Że w twierdzeniu tem niema ani trochę przesady, wystarczy zapoznać się bodaj pobieżnie z tem, co się dzieje obecnie w olbrzymich zakładach Merseburga, gdzie na olbrzymiej przestrzeni 600 hektarów, zabudowanej całem miastem budynków, organizuje się... amunicja, gotowa niechybnie opanować świat nowoczesny taniością produkcji tego, co jest synonimem ruchu t. j. benzyny, nafty — ropy naftowej i tych olejów, bez których trakcja samochodowa i samolotów jest dziś nie do pomyślenia...

Osiąga się to w Merseburgu zapomocą metody dr. Bergiusa. Posłuchajmy, na czem ona polega...

Dr. Bergius opiera swą metodę na doprowadzeniu wodoru do węgla kamiennego czy brunatnego, na zdwojeniu tej porcji. Oczywista, rozwiązanie zagadnień technologicznych i konstrukcyjnych było bardzo trudne, trwało długo, kosztowało niemiecki przemysł chemiczny około 10 miljonów marek.

Dr. Bergius zagadnienie upłynnienia węgla rozwinął zarówno technologicznie jak i gospodarczo. Według doświadczeń i prób fabrykacyjnych, dokonanych przez Dr. Bergiusa z 1 tony węgla otrzymać można od 107 do 125 galonów ropy, zależnie od gatunku przerobionego węgla. Tu 40—70 proc. wagi węgla daje się przemienić na ropę.

Na odbytej w końcu ubiegłego roku konferencji węglowej w Pittsburgu, zwołanej z inicjatywy amerykańskich chemików i technologów węgla, Dr. Bergius oświadczył, że z 1000 kg. przerobionego węgla otrzymuje się 150 kg. gazoliny, 200 kg. średnio ciężkich olejów a dalej 60 kg. smarów i 80 kg. nafty.

Otrzymywana tutaj gazolina działa w motorach jak mieszanina benzolu z gazoliną. Oblicza on, że z węgla wartości 15 mk. niemieckich otrzymuje się produkty rolne wartości 45 mk. a tedy upłynnienie węgla jest procesem gospodarczo korzystnym: rentowność zakładów przeróbczych tego rodzaju jest niewątpliwa.

Hydrację węgla według metody Dr. Bergiusa przeprowadzać będzie trust barwnikowy niemiecki. W tym to celu obok dawnych fabryk azotniaku i amoniaku w Leuna wybudowano w ciągu roku olbrzymi kompleks kilkudziesięciu budynków, rezerwoarów i gmachów administracyjnych.

O ogromie zakładów chemicznych w Leuna świadczy w pewnej mierze to, że zajmują one obszar około 600 ha, że zatrudniają dzisiaj 20 tysięcy robotników, że jak się już rzekło, obliczane są one na roczną produkcję 300 tysięcy ton (30 tysięcy wagonów 10 tonowych azotniaku oraz początkowo 500 tysięcy baryłek ropy).

W najbliższej okolicy zakładów hydracyjnych — to jest w okolicach Merseburga, leżącego pośrodku centralno-niemieckiego obwodu brunatno-węglowego, trust barwikowy niemiecki nabył olbrzymie tereny węglowe, stwarzając dla zakładów hydracyjnych odpowiednią bazę surowcową.

CAŁKOWITE URZĄDZENIA I WSZELKIE AKCESORJA DO SPAWANIA I CIĘCIA TLENO-ACETYLENOWEGO

Poleca do natychmiastowej dostawy ze składu

Dom Handlowy Antoni Bernhard

Poznań, ul. W. Garbary 18, tel. 12-59
Łódź, ul. Andrzeja 7, tel. 901

4399

Standing

LAKIERY dla przemysłu. — FARBY do wagonów i farby olejne. — FARBY odporne na rdzę. — LAKIERY wierzchnie i do szlifowania. — SZPACHTLÓWKI, LAKIERY ASFALTOWE.

Uprasza się zażądać oferty. 317

„STANDING“ FABRYKA LAKIERÓW I FARB S. Z O. O.

GDAŃSK - WRZESZCZ, Friedensschluss **Telefon nr. 41698 — Adres telegr.: Standing**

Packard

MOTOR-CAR C°
Détroit, Michigan, U.S.A.

Skład części wymiennych:

„ROTAX“

TELEFON: 154-87
Warszawa, Niecała 1.

Ograniczona ilość wozów nowych z elektrycznem oświetleniem do sprzedania po cenach

bardzo niskich.

5032

Resory do powozów

w wszelkich rozmiarach lub podług nadesłanych wzorów
4095 t poleca 3724

Wytwórnia resorów P. MARCINIAK, Starkowo p. Błotnica (Pozn.)

E. Nack'a Następca

Katowice

4652t

3609

ul. Francuska 1

Hurtowny Skład Towarów Kanalizacyjnych i Wodociągowych

URZĄDZENIA KĄPIELOWE, KLOZETOWE i UMYWALNIE

od najzwyczajniejszego do pierwszorzędnego wykonania.

ARMATURY
dla gazu, wody i pary

ŁĄCZNIKI, KOŁNIERZE

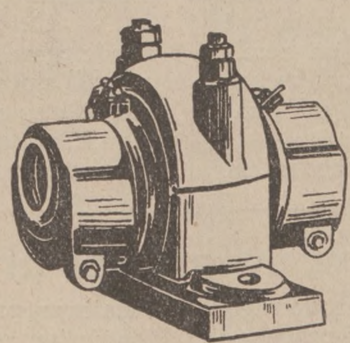
Wytwórnia Pędni, Maszyn i Odlewnia Żeliwa

KRAWCZYK i S-ka

w Zawierciu

Specjalność: **PĘDNIE,** odlewy maszynowe i budowlane żeliwne i bronzowe, koła zębate stożkowe i czołowe.
STALE NA SKŁADZIE SPRZĘGŁA CIERNE HILLA
Całkowite urządzenia elewatorów i transporterów zbożowych, węglowych i innych.

OKNA ŻELAZNE.

WŁASNE BIURO w Warszawie, ul. Krucza 16, tel. 105-17.

Przedstawicielstwa:

na Wielkopolskę: Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i S-ka w Poznaniu, Plac Wolności 14a, tel. 40-10 i 40-11, tamże stale na składzie konsygnacyjnym: wałki transmisyjne, łożyska, wieszaki Sellersa, koła pasowe i t. p.

na Pomorze: Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i S-ka w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 66, tel. 912.

na Małopolskę Zachodnią: Inż. J. Lombardo w Krakowie, ul. Szewska 24.

na Zagłębie Dąbrowskie i Górny Śląsk: Inż. St. Okoński, Sosnowiec, ul. Kaliska 1 lefon 694.

3677

Już obecnie eksploatuje on 5 wielkich kopalń węgla brunatnego, a w przyszłości, w miarę rozwoju fabrykacji płynnego węgla, pocznie bić nowe szyby na posiadanych, a jeszcze nieeksploatowanych terenach. W planach trustu chemicznego niemieckiego leży budowa wielkich zakładów hydracji węgla nad Renem w obwodzie węglowym westfalsko - nadreńskim, które również na początek mają produkować około pół miljona baryłek ropy i produktów pochodnych.

Ale to narazie tylko plany: dzisiaj upłynnianie węgla według metody Dr. Bergiusa skoncentrowane jest wyłącznie w Leuna.

Rozporządzając tak olbrzymio rozwiniętą potęgą produkcyjną w dziedzinie ekonomicznej, Niemcy myślą teraz o wciągnięciu Ameryki w orbitę swych wpływów na tem polu. Tą drogą chcą ująć hegemonję w swoje ręce, aby w ślad za tem przewodzić Ameryce bodaj w przemyśle chemicznym i poddać ją tu swej żelaznej woli.

Nie są to bynajmniej frazesy. Bo oto prasa światowa już wcale nie owija w bawełnę następujących faktów. Przytaczamy je tu bez komentarza.

„Naskutek nawiązania ścisłych stosunków pomiędzy I. G. Farbenindustrie A. G., Imperial Chemical Industries Ltd. oraz Etablissement Kuhlmann, w prasie amerykańskiej pojawiły się artykuły, oceniające zbliżenie powyższe jako pierwszy krok do kartelu europejskiego porozumienia gospodarczego. Jeżeli przemysł europejski nie zdoła ulokować się na rynku amerykańskim, chronionym wysoką barjerą celną, to zachodzi obawa, że odzyska on od Ameryki swe dawne, na jej rzecz utracone rynki zbytu.

Młody amerykański przemysł chemiczny nie może się zadowolić rynkiem wewnętrznym, o wiele dlań za szczupłym. Eksport jest dlań koniecznością. W tych warunkach więc konsolidowanie się przemysłu europejskiego jest dlań poważną groźbą.

Zdaniem N. Y. Times'a przemysł amerykański może przyjąć walkę konkurencyjną z Europą, jednak koniecznem jest w tym celu zespolenie jego wysiłków".

Tyle wieści, tendencyjnie suflerowane z Berlina.

Kto potrafi czytać pomiędzy wierszami, nietrudno zrozumie, iż wywody „Times'a" są echem tego megafonu, który rozbrzmiewa w Niemczech. Nie ukrywa on swych tendencyj w dziedzinie, którą raz opanowawszy, łatwo już będzie mógł ujarzmić produkcję Europy pod wodzą tej Ameryki, w której... naczelna komenda spoczywać będzie w ręku niemieckiem...

Kto zrozumie te drogi, któremi zaczyna kroczyć w tak przyśpieszonem tempie potęga ekonomiczna Niemiec powojennych — ten zrozumie wiele wypadków, które gotują się w najbliższym dziesiątku lat na wielkiej arenie świata...

Franciszek Zakrzewski.

oooo

Standaryzacja naczyń żeliwnych na dobrej drodze.

Ważne uchwały rady zrzeszenia polskich odlewni i emaljarni.

Ujednostajnienie wywożonych zagranicę produktów naszego przemysłu ma niezmiernie doniosłe znaczenie. Konsument przyzwyczaja się do jednakowego typu nabywanych wyrobów i żąda takich samych przy następnej dostawie. Ostatnio zebranie Rady Zrzeszenia polskich odlewni i emaljarni uchwaliło standaryzację swej produkcji. Współpracownik A. W. pragnąc zasięgnąć o tym fakcie bliższych informacyj zwrócił się do dyrektora Zrzeszenia, p. Wacława Dzierżawskiego.

— Jakie powody skłoniły panów do powzięcia takiej uchwały?

— Niejednolitość typów, produkowanych przez nasze fabryki naczyń żeliwnych, przeszkadzała nam częstokroć tak na rynku wewnętrznym, jak również zagranicznym. Fabryki operowały tak szeroką skalą wyrobów, że ujednostajnienie stało się wreszcie palącą potrzebą. Ułatwi ono w znacznym stopniu orjentację naszej klienteli i, że się tak wyrażę, europeizuje krajową wytwórczość pod tym względem. Nie ustaliliśmy dotychczas jeszcze ilości typów, które mają być odtąd produkowane. Zajmie się tem specjalna komisja, która będzie musiała, oczywiście, w pracach swych powodować się wymaganiami tak krajowego, jak i zagranicznego rynku.

— Jak fabryki naczyń żeliwnych wychodzą na eksporcie? W niektórych gałęziach przemysłu, jak wiadomo, eksport nietylko nie daje zysków, ale wręcz odwrotnie powoduje straty.

— Tylko nie w naszej branży, panie redaktorze. Eksport nie daje nam wprawdzie wielkich zysków, ale naogół można śmiało stwierdzić, że zyski stąd osiągnięte, równają się naogół zyskom z rynku wewnętrznego. Rzeczą jest jasną, że niekiedy w tych wypadkach, kiedy musimy prowadzić silną walkę konkurencyjną z obecnemi przedsiębiorstwami, musimy iść na pewne ustępstwa. Ale to są wypadki sporadyczne, niewiele, zresztą, odbiegające od zwykłej reguły.

— Czy Zrzeszenie opiera się wyłącznie na własnych funduszach, czy też może jest finansowane przez jedną z instytucyj kredytowych?

— Zrzeszenie nasze finansowane jest przez Bank Francusko - Polski w tej formie, że korzystamy w tej instytucji z kredytu otwartego, a pozatem mamy redyskonto dość wysokie, bo sięgające kilku miljonów złotych.

— Czy, standaryzując produkcję, podnoszą panowie ceny?

W stosunku do naczyń, sprzedawanych w kraju, nie. Narazie przynajmniej. Uchwaliliśmy natomiast niewielką podwyżkę na wyroby eksportowane przy jednoczesnem forsowaniu wywozu i to jaknajsilniejszem.

oooo

Udział Polski w światowej produkcji stali.

Wiadomo, że wstęp Polski do międzynarodowego kartelu stalowego zawarunkowany został od przyznania jej kontyngentu produkcyjnego i eksportowego w odpowiedniej wysokości.

W jakiej części bierze polski przemysł udział w światowej produkcji stali? Przyjrzyjmy się naprzód światowej produkcji, która w r. 1926 wynosiła 87 miljonów ton, a w roku bieżącym prawdopodobnie osiągnie 100 miljonów ton.

Porównując w tonach przeciętną miesięczną wytwórczość stali poszczególnych państw w pierwszym kwartale 1913, 1926 i 1927 roku, widzimy przede-

wszystkiem ogromny i niesłabnący wzrost produkcji w Stanach Zjednoczonych A. P., oraz dość znaczny wzrost we Włoszech.

Przeciętna miesięczna produkcja za I kwartał:

	1913	1926	1927
Stany Zjedn.	2 608 400	3 927 800	4 133 000
Anglja	638 600	296 700	835 700
Niemcy	1 445 700	1 012 500	1 294 900
Francja	384 500	687 900	658 000
Belgja	202 300	276 800	305 800
Zagł. Saary	145 000	142 300	155 900
Luxemburg	109 000	134 100	191 100
Włochy	77 000	132 900	133 200
Rosja	396 700	256 400	294 300
Polska	132 000	64 800	101 300
Szwecja	48 500	40 100	41 000
Kanada	87 000	65 700	73 400
Ogółem:	6 275 700	7 087 000	8 218 100

Anglja na początku 1926 roku wykazuje b. słabą produkcję, co stało w związku ze strajkiem. Natomiast jak widać z cyfry na 1927 r., produkcja angielska również się wzmogła znacznie w porównaniu do okresu przedwojennego. Wzrost produkcji wykazuje jeszcze: Francja, Belgja i Luxemburg, natomiast Niemcy, Rosja, Szwecja i Kanada wykazują spadek produkcji.

Polska w I kwartale 1927 r. nie osiągnęła stanu z przed wojny, ale w porównaniu do poprzedniego roku wzrost produkcji jest bardzo znaczny. *Procentowo udział Polski w światowej wytwórczości wynosił w 1913 r. — 2,12 proc., w 1926 r. — 0,91 proc., w 1927 r. — 1,23 proc.* Obecny zatem procentowy udział Polski przekroczył połowę przedwojennego, będąc stanowczo jeszcze dużo za mały, w stosunku do wielkości Polski, jako państwa, naturalnych warunków i stopnia uprzemysłowienia. *alb.*

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

NIEMCY.

W ubiegłym miesiącu zauważyć można było w ciężkim przemyśle żelaznym słabnący ruch zamówieniowy, zależny zresztą od rok rocznie w tej porze zmniejszającego się zapotrzebowania na rynku wewnętrznym i zagranicznym.

Zapotrzebowanie surówki i innych półfabrykatów pozostaje na poziomie z miesiąca września. Wytwórnie żelaza wzorzystego wyrażają swoje zadowolenie z przebiegu rynku swoich wyrobów • jakkolwiek transakcyj zagranicznych, nawet przy obniżonych cenach brak. W takich samych warunkach pracują fabrykanci żelaza sztabowego i taśmówki. Wszyscy jednak naogół rozporządzają dostateczną ilością zamówień, które zapewniają pracę na kilka miesięcy.

Walcownie blachy grubej otrzymały poważne zamówienia na blachy okrętowe. Mniej pomyślna jest sytuacja dla przemysłu i handlu blach średnich i cienkich, która w październiku uległa pogorszeniu. W przemyśle rur nastąpiło małe polepszenie. Mimo konkurencji amerykańskiej i angielskiej otrzymał kartel niemiecki zamówienia zagraniczne na rury wiertnicze i gazowe. Druciarnie mają już tylko na trzy do czterech tygodni pracy. Fabryki wyrobów drucianych z utęsknieniem wyglądają nowych zamówień. Chwilowo jednak ogólny stan zajęcia jest zadowalający i nie budzi jeszcze żadnego niepokoju.

Przemysł maszynowy utrzymuje się od kilku miesięcy na równym poziomie. O ile zamówienia krajowe są więcej zadowalające, to z zagranicy napłynęły one mniej licznie. Stan zajęcia poprawił się nieco, a liczba bezrobotnych zmniejszyła się. Ilość przepracowanych godzin osiągnęła 77% normalnej ilości.

ANGLJA.

Walka konkurencyjna o wywozowe rynki europejskie dla węgla powoduje stałe powolne obniżanie się cen tegoż, pomimo, że kopalnie tracą na węglu eksportowym. Ostatnio znowu ceny wywozowego węgla angielskiego obniżyły się.

Gatunek węgla	cena obecna	przed miesiącem	przed 3-ma miesiącami
Węgiel admiralski	19 —20	19 —20/6	19/6—20/6
„ bunkrowy	13 —13/9	14 —14/6	13/3—14
„ gazowy	14/9—15/6	14/9—16	15/3—15/6
„ najlepszy North Cumberland	13/3	14	14/3

Po zakończeniu strajku węglowego w Stanach Zjedn. oczekiwać należy dalszego pogorszenia sytuacji.

Główna walka pomiędzy węglem angielskim, niemieckim i polskim, rozgrywa się w krajach, położonych nad Bałtykiem. Dziś państwa skandynawskie korzystają z dumpingowych cen węglowych. To też przemysłowcy angielscy coraz więcej okazują skłonności do stworzenia międzynarodowej organizacji węglowej, mimo, że dotychczas stale byli takiej koncepcji przeciwni.

W Europie tylko trzy państwa mają węgiel do wywozu, to są: Anglja, Niemcy i Polska. Inne państwa, o ile węgiel wywożą, to jednocześnie takowy przywożą. Uwidacznia to następujące zestawienie:

kraj:	wywóz	przywóz
Anglja	40,6	—
Niemcy	33,6	9,3
Polska	19,9	—
Czechosłowacja	3,08	1,8
Francja	5	26,0
Belgja	4,4	12,0
Holandja	3,5	9,1

Wywóz węgla angielskiego do innych części świata z Europy uległ znacznej redukcji, z powodu zwiększenia produkcji węglowej tamże od czasu wybuchu wojny.

Uregulowanie kwestji wywozu węgla zależałoby głównie od porozumienia się Anglji, Niemiec, Polski i ewentualnie także Czechosłowacji. Niestety Anglja nie posiada dotychczas jednolitej organizacji przemysłu węglowego, jakie są czynne w Niemczech, w Polsce i w Czechosłowacji, co utrudniałoby znacznie odnośnie pertraktacje organizacyjne.

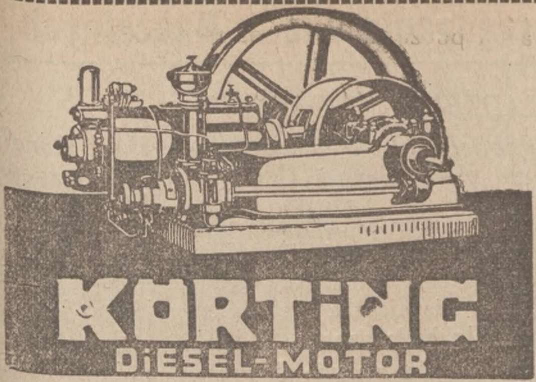
JUGOSŁAWJA.

Od czasu, kiedy uregulowana została sprawa długów wojennych Jugosławji wobec Anglji, można obserwować w kołach kapitalistów angielskich wzmożone zainteresowanie bogactwami naturalnemi królestwa S. H. S.

Pierwsza większa transakcja między Jugosławją, a kapitałem angielskim, podpisana została przed niedawnym czasem, kiedy pewne angielskie konsorcjum finansowe nabyło od syna męża stanu Rade Pasicza, koncesję na eksploatację pokładów rudy manganowej i chromowej w Serbji południowej.

Anglicy przystąpili niezwłocznie do prac kopalnianych i wywożą zagranicę rudę jugosłowiańską. Angielscy koncesjonarjusze zamierzają wybudować wielki magazyn w Brużu, gdzie koncentrowanoby zapasy rudy przed ich eksportem do Anglji.

W gospodarczych kołach sądzi się, iż konsorcjum angielskie będzie eksploatować w Jugosławji około 50.000 wagonów rudy rocznie.

BEZ KOMPRESORA

6 do 1000 koni siły stojące i leżące typy

MOTORY na ropę i gaz. Części do motorów. Injektory i zwilżacze do powietrza

MOTORY DIES'LA są najtańszą siłą napędową.

„ELIBOR“ Spółka Akcyjna Handl.-Przem. **Ł. J. BORKOWSKI,**

POZNAŃ, ul. Gąsiorowskich 6.

Telefony 6366—6266. 4617 Telefony 6366—6266

Wyłączny przedstawiciel firmy Körting A. G., Körtingsdorf

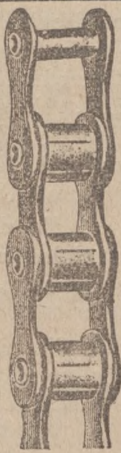
Łańcuchy

do żórawi, dla kopalń i hut

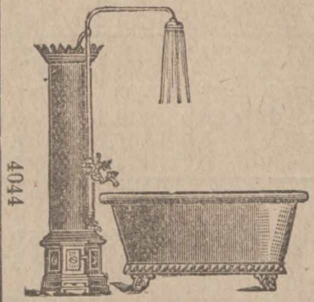
Łańcuchy dla kolei żelaznych i okrętów
wzorcowane i niewzorcowane.
Łańcuchy do elewatorów,
Łańcuchy Ewart'a, 3761/4074 t
Łańcuchy Gall'ego,
ze specjalnego żelaza i stali dostarcza
po cenach fabrycznych

„Łańcuch“

Fabryka Łańcuchów i Warsztaty Mechaniczne
Będzin, ul. Zawale 12.

A. STANEK

Specjalna fabryka pieców i wanien kąpielowych wszelk. rodzaju.

Poznań

ul. Małe Garbary 7 a.

Telef. 33-50, Zał. w r. 1902

4644] Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty.

BECZKI ŻELAZNE

malowane i ocynkowane od 100—620 ltr.
zawsze na składzie

TOW. DLA PRZEMYSŁU ROLNEGO

Tel. 247-54, 221-44 **WARSZAWA** Galerja Luxenburga 61

Przedstawiciel na Wielkopolskę i Pomorze:
M. Paluch, Poznań, ul. Kantaka 6
Biuro Rolniczo-Handlowe.
4992

„Der Eisenhändler”

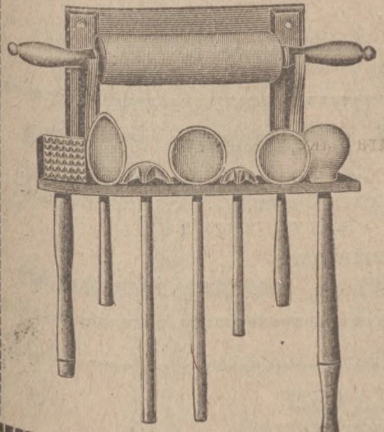
Otto Hoffmanna Wydawnictwo w Bunzlau na Śląsku

Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 30-tu lat i dwa razy w tygodniu.

Na życzenie wysyła się numery na okaz.

Otto Hoffmann's Verlag „Der Eisenhändler“, Bunzlau.

Wyroby drzewne, kuchenne

poleca

A. Koszewski

Poznań

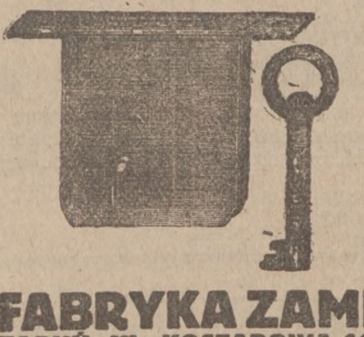
Stary Rynek nr. 61.

4991

ZAMKI I OKUCIA

BUDOWLANE I MEBLOWE

wykonuje

TORUŃSKA

FABRYKA ZAMKÓW J. Broda

TORUŃ, UL. KOSZAROWA 11-13. TELEFON 1441

Adres telegraficzny: „BRODABIURO“ 42

Wydajność kopalń rud cynkowych.

Wskutek wojny utraciła Europa przodujące stanowisko produkcji rud cynkowych, które przejęła Ameryka Północna, która w r. 1925 produkowała już dwa razy tyle rudy cynkowej co przed wojną. Europejska zato produkcja po wojnie powoli tylko podnosiła się a w r. 1925 daleko jeszcze pozostawała poza produkcją z r. 1913. Jak przedstawia się produkcja rudy w okresie czasu 1913 do 1925, unaocznia następujące zestawienie (liczby w tysiącach ton):

	Rok				
	1925	1923	1921	1919	1913
Polska	123,7	91,3	7,5	4.4	—
Włochy	55,0	52,9	27,6	26,3	63,3
Hiszpanja	48,8	38,1	17,6	23,9	66,5
Niemcy	42,0	31,7	115,6	136,5	250,3
Szwecja	17,5	15,0	10,5	17,5	17,2
Francja	4,3	4,0	3,6	3,9	13,0
Rosja	1,5	0,5	—	—	31,4
Grecja	1,5	1,5	1,0	2,5	10.5
W. Brytanja	1,0	1,0	0,3	2,5	5,9
Inne kraje	3,4	2,0	1,5	1,2	4,1
Ogółem Europa	298,7	238,0	185,2	227,7	462,2
Stany Zjednoczone A. P.	645,6	533,7	226,8	498,3	368,7
Kanada	50,2	31,2	26,0	14,8	4,5
Meksyk	45,8	18.5	5,0	10,2	6,8
Inne kraje	3,9	1,0	0,2	1,9	2,1
Ogółem Ameryka	745,5	584,4	258,2	225,2	382,1
Ogółem Azja	47,5	43,6	17,5	17,2	36,0
Ogółem Afryka	33,0	25,8	11,1	7,0	38,8
Ogółem Australja	150,0	240,0	241,7	66,1	219.7
Produkcja światowa	1,274,7	1,131,8	613,5	843,2	1,138,8

Wedle tego zestawienia w Europie najwięcej rudy cynkowej produkuje w r. 1925 Polska. Jednak produkcja ta daleko pozostaje poza produkcją z r. 1913, wliczonej jeszcze w produkcję niemiecką. Klucz obliczenia tej produkcji w r. 1913, daje proporcja stale zmniejszającej się od r. 1913 do 1925 produkcji w Niemczech, takiegoż wzrostu w Polsce.

Dobrą przyszłość ma przed sobą także produkcja rud cynkowych w Rosji, która już przed wojną była dość poważnym producentem. Obecnie jednak, dzięki kapitałom niemieckim i amerykańskim zaczyna znowu wchodzić w szeregi producentów rud cynkowych.

Głównym producentem rud cynkowych stały się Stany Zjedn. Am. Półn., które same wydobywają jej więcej jak 50% ogólnej produkcji światowej. Jak ukształtuje się ten problem w przyszłości, zelażeć będzie przedewszystkiem od siły finansowej różnych krajów produkujących rudy cynkowe. Chwilowo Ameryka Półn. dzierży prym, i drogą angażowania swych kapitałów zdobywa decydujący wpływ na kopalnictwo rud cynkowych w innych krajach.

E. K-cki.

Rozporządzenia Władz Naczelnych

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW

a) Robót Publicznych, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Dz. U. R. P. za rok 1927 zamieszcza w numerze 87, poz. 780 rozporządzenie z dnia 19. VIII. 1927 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 27 grudnia 1893 r. co do egzaminów dla ubiegających się o koncesję na jeden z działów przemysłu budowlanego.

Rozporządzenie to zmienia § 7 rozp. z dn. 27. XII. 1893 r., który określa skład komisji dla kandydatów ubiegających się o uprawnienia na budowniczych, majstrów murarskich oraz majstrów kamieniarskich, ciesielskich lub studniarskich. Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia tj. od dnia 8. X. 1927 począwszy skład poszczególnych komisyj winien być następujący: dla pierwszych: a) 2 urzędników urzędu wojewódzkiego (o wyższem wykształceniu), b) profesor wydziału architektoniczno-budowlanego szkoły akademickiej, c) profesor szkoły akademickiej, jako specjalista w dziedzinie konstrukcyj żelazo-betonowych oraz d) budowniczy,

2) dla drugich — a) urzędnik urz. woj. o wyższem wykształceniu architektoniczno-budowlanem (jako przewodniczący), ad b) i c) jak powyżej oraz d) budowniczy lub majster murarski, posiadający koncens.

3) dla trzecich — ad a) i b) jak wyżej oraz c) budowniczy lub majster kamieniarski albo ciesielski albo studniarski (zależnie od rodzaju przemysłu), posiadający koncens.

b) Pracy i Opieki Społecznej.

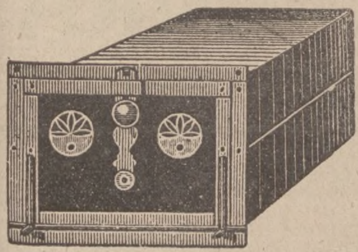
W Dz. U. R. P. za rok 1927, Nr. 87, poz. 782 ogłoszone jest rozp. z dnia 27 września 1927 r. o utworzeniu sądów rozjemczych dla spraw zakładu ubezpieczenia od wypadków w Warszawie, Krakowie i Łodzi.

Rozporządzenie to postanawia, że dla zakładu ubezpieczenia od wypadków (istniejącego na mocy ustawy z dnia 28 grudnia 1887 r.), utworzone być mają niezależnie od sądu rozjemczego we Lwowie — sądy rozjemcze z siedzibą w Warszawie, Krakowie i Łodzi;

§ 2 niniejszego rozporządzenia określa torytorjalny zakres działania wymienionych powyżej sądów rozjemczych. Właściwym dla danej sprawy może być sąd rozjemczy, w którego okręgu zaszedł wypadek albo w którego okręgu powód stale zamieszkuje; rozporządzenie pozostawia tutaj wnoszącemu skargę wolny wybór. Zato raz dokonanego wyboru powód już cofnąć nie może.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 8 października 1927 roku.

PRZY WSZELKICH KORESPONDENCJACH PROSIMY ZAWSZE POWOŁYWAĆ SIĘ NA „RYNEK METALOWY I MASZYNOWY“

J. PIPERSBERG, CIESZYN

Pierwsza Cieszyńską Fabryka towarów metalowych, żelaznych i czarno-blaszanych.

ZAŁOŻONA 1903 TELEFON 186

Rury i kolana

Piekarniki (Bratkasten) w gatunkach zaprowadzonych w handlu, jako też wszelką armaturę do pieców, jakości pierwszorzędnej, od najprostszego do najwykwintniejszego wykonania.

Piekarniki specjalne dla piekarni, cukierni, restauracyj, kuchni hotelowych i t. d.

Wanienki miedziane kuchenk., z muszlą i pipą mosiężną.

Wanny kąpielowe, nasiadówki, wanny kąpielowe dla dzieci, z pierwszorzędnej blachy cynkowej, we wszelkich wielkościach. 4798

Szlifowanie cylindrów

30—200 m/m ∅ z 1/100 m/m dokładności na specjalnej automatycznej maszynie do szlifowania cylindrów szwajcarskiego fabrykatu L. Kellenberger, Szwajcarja

Szlifowanie wałów korbowych

Wykonuje się:

tłoki wszelkich rozmiarów — pierwszorzędny odlew
pierścienie tłokowe — pierwszorzędny odlew
sworznie tłokowe
stal chromniklowa cementowane i szlifowane z 1/100 m/m dokładnością
tłoki aluminiowe we wszelkich rozmiarach

dostarcza szybko — precyzyjnie — tanio

Specjalne przedsiębiorstwo tego rodzaju w Polsce

5036

R. Gunsch, Motory

ul. Wielka 6 Poznań Tel. 3928

Warsztaty - Rabat Kosztorysy bezpłatnie

Znak fabryczny: CYNKOWNIA WARSZAWSKA CW

Firma egzystuje od roku 1905

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

(właść.: Inż. T. Rapacki i Z. Święcicki)

w Warszawie, ul. Boduena 3, tel. 52-07, 52-77, 53-07

poleca:

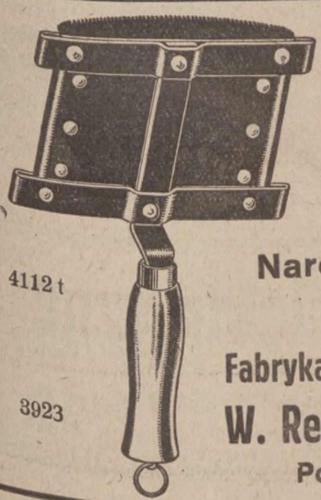
Blachę żelazną cynkowaną w gatunku najwyższym różnych wymiarów i grubości

Tłoczoną dachówkę blaszaną cynkowaną,
Akcesorja dachowe żelazne cynkowane,
Parniki do kartofli i paszy, kubły, kociołki do bielizny, wanienki do zmywania naczyń, wanny kąpielowe i inne wyroby żelazne cynkowane.

Przyjmuje do ocynkowania różne przedmioty żelazne.

BLACHĄ ŻELAZNĄ CYNKOWANĄ wyrobu Cynkowni Warszawskiej pokryto około 30.000 budynków w Polsce.

4604

4112 t

3923

Zgrzebła do koni

Szufelki do węgli
„ do śmieci
Haki do łóżek
Narożniki do okien

Wielkopolska Fabryka Wyrobów Metalowych

W. Ressel i A. Olejniczak

Pozna, Łazarska 2.

U specjalisty

należy kupować przybory do

samorodnego spawania

palniki, węże, reduktory, druty, proszki, tlen, wodór, acetylen, karbid. 4392

Jerzy Dziembowski

Tel. 15-14. Bydgoszcz, pl. Wolności

Przemysł radjowy na usługach wojska.

Wojna światowa nie rozwiązała w zupełności zagadnienia łączności obustronnej pomiędzy piechotą i artylerją, oraz pomiędzy jednostkami bojowemi. Telefon w walce ruchomej z trudnością tylko był w stanie podążać za posuwającemi się oddziałami, a nabyte w wojnie ruchomej 1919—20 doświadczenie wykazało, że budowa oraz sposób użycia aparatów telefonicznych, używanych podczas wojny światowej nie odpowiadały wymaganiom stawianym przez wojska łączności. W walce pozycyjnej ulegały urządzenia te natomiast częstemu działaniu ognia nieprzyjacielskiego. Ówczesny sprzęt radjotelegraficzny również nie był dostatecznie ruchliwy i sprawne jego działanie zależało w dużej mierze od warunków terenowych. Cała radjotelegrafja wojskowa w polu opierała się przeważnie na radjostacjach iskrowych, pracujących falami gasnącemi, a przewożonych w samochodach dla obsługi sztabów wyższych dowództw.

Nawet po zaprowadzeniu pierwszych radjostacyj lampowych w armji francuskiej, radjostacje nie przekroczyły ostatecznie linji dowództw bataljonów. W armjach niemieckiej i austrjackiej urządzenia naprzykład wysłuchowe telefoniczne i telegraficzne nie przekroczyły linji dowództw dywizyjnych, co było powodem nieraz dotkliwych strat niemieckich na froncie francuskim. Sprawa też łączności przednich linij z dowództwami swemi, oraz punktów obserwacyjnych artylerji ze swemi baterjami pozostawała otwartą.

Sprawa zaopatrzenia wojska w sprzęt radjotechniczny stała się po wojnie światowej zagadnieniem tak powszechnie aktualnem, że w katalogach wszystkich poważniejszych firm radjotechnicznych znajdujemy specjalny dział poświęcony typom radjostacyj wojskowych.

Wraz z wyrugowaniem radjostacyj iskrowych polepsza się technika odbioru: zamiast detektorów stykowych wchodzą w użycie odbiorniki lampowe, umożliwiające zwiększenie zasięgu radjostacyj nadawczych dzięki wykorzystaniu własności amplifikacyjnych lamp katodowych.

Niewątpliwie urządzenia nadawcze i odbiorcze lampowe należały do bardziej skomplikowanych w porównaniu ze stacjami iskrowemi i odbiornikami detektorowemi. Były one bardziej wrażliwe od tych ostatnich ze względu na obecność lamp w aparaturach. Jednak dodatnie własności fal niegasnących i stopniowe udoskonalenie budowy generatorów lampowych sprawiają, że sprzęt iskrowy wychodzi po wojnie zupełnie z użycia.

Radjostacje lampowe, przeznaczone dla łączności sztabów i oddziałów pracują w zasadzie, w zależności od tego, jakie jednostki obsługują, na rozmaitych sieciach. Możemy powiedzieć ogólnie, że w miarę zbliżania się ku przodowi, ze względu na wzrastające trudności transportu — radjostacje stają się coraz lżejszemi i ich moc stopniowo się zmniejsza, gdyż służą dla korespondencji na coraz bliższe odległości. Równocześnie zaś praca radjostacyj odbywa się na falach coraz krótszych ze względu na konieczność stosowania anten coraz mniej rozwiniętych i widocznych.

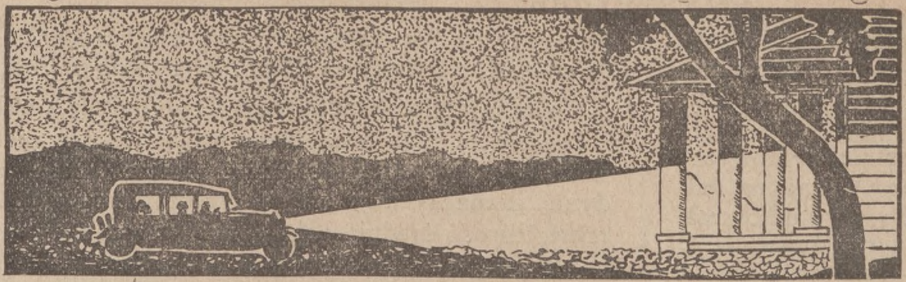
Najważniejszym też problemem, absorbującym fachowców, jest sprawa zastosowania dla potrzeb sieci bojowej, nadajników i odbiorników krótkofalowych.

Obecnie, dzięki postępom radjotechniki w dziedzinie fal krótkich mamy możność budowania małych, łatwo przenośnych radjostacyjek, zasilanych prądem z lekkich akumulatorów lub nawet suchych bateryj ogniw galwanicznych.

Przykładem takich radjostacyj lampowych krótkofalowych są stacje budowane przez Towarzystwo Lorenz i tworzące zestaw, który może być przenoszony przez trzech szeregowych. Stacja ta pracuje na falach długości kilkudziesięciu metrów i przy odpowiedniem ustawieniu anten może służyć do jednoczesnej obustronnej telefonji lub telegrafji. Zasięg gwarantowany stacji wynosi dla telegrafji 30 lub 12 kilometrów, w zależności od tego, czy stosuje się małą antenę rozpiętą czy też ramową. Ciężar stacji nie przekracza 54 kg.

Towarzystwo Marconi wypuściło również na rynek światowy radjostacje krótkofalowe, łatwo przenośne, pracujące na falach dług. 7—8 m. Głównym celem prac konstrukcyjnych tej firmy było opracowanie anteny, któraby mogła być użytą bardzo blisko linji nieprzyjacielskiej. Maszt - antena stacji Towarzystwa Marconi składa się z metalowej rury teleskopowej, której długość nie przekracza 3,75 m. Zasięg, uzyskany przez tę stację dochodzi do 12 km. dla telegrafji i 8 km. dla telefonji. Źródło energji stanowi baterja akumulatorów, zasilająca przetwórnicę. Ciężar stacji, która może być przenoszoną przez 5 ludzi, wynosi 70 kg. Stacja może pracować również z anteną ramową.

Jak widać z powyższego przemysł ten zawisły jest w znacznym stopniu od zagranicy, co w razie wojny groziłoby poważnemi konsekwencjami. Od tego zatem, w jakim stopniu krajowy przemysł radjotechniczny potrafi odpowiedzieć wymaganiom fachowych sfer wojskowych w tym względzie, zależeć będzie w dużym stopniu sprawne działanie służby łączności w polu, tak nieraz nadzwyczajnie ważne dla wyników bitew, posiadających znaczenie.

„Franpol“

Sp. z ogr. odp.

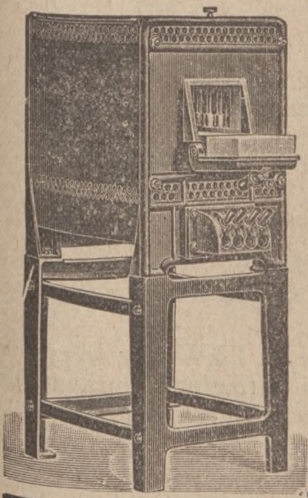
Poznań, ul. Grobla 27

Telefon 32-65 4807

BIURO INŻYNIERSKIE

Import maszyn
Silniki, Akumulatory
Składnica auto - akcesoryj

AUTO-ELEKTROTECHNIKA

Piece elektryczne

do wyżarzania i hartowania D. R. P.

Elektryczne suszarnie

D. R. P. 3584

Prospekty i oferty na żądanie natychmiast gratis.

Generalna reprezentacja

L. Jakubowicz i S-ka

Sosnowiec, Dęblińska 7

Specjalność: 4828

Linka antenowa,
druty do połączeń,
gniazdka, śruby, kontakty i t. p.

„Helios“ Poznań, Św. Marcin 68. Tel. 36-99.

Ważne dla Elektrowni i Instalatorów

Wył. reprez. i składy konsygnacyine fakrykl przewodów **„Kabel“**, fabr. żarówek **„Vertex“**, fabr. radjo **„Nora“** fabr. rur izolowanych **„Centrour“**, fabr. liczn. **„Kandem“**, fabr. ogniw **„S. E. E.“** i inne.

Palatine Wielkopolski, Bydgoszcz, Długa, 37

Ceny fabryczne.

Odznaczeni we Lwowie 1926 r. MEDALEM ZŁOTYM na Ogólno-Polskiej Wystawie Budowlanej.

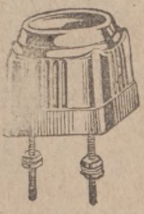
Inż. ST. CISZEWSKI i S-ka

Sp. z o. p.

FABRYKA ARTYKUŁÓW ELEKTROTECHNICZNYCH
BYDGOSZCZ, UL. SOBIESKIEGO 10a

— 2979 —

poleca ze składu:

Korki bezpiecz. Ed. — **Patrony** bezpieczn. D-II. — **Wtyczki** porcelanowe — **Paseczki** (Lamelki) topik. — **Bezpieczniki** tabl. i uniw. — **Śruby** stykowe — **Rozczepki** d/rurki, kuhlo. — **Wtyczkowe** gniazda porcelanowe — **Wieszarki** izol. 10 mm 1/4", 3/8". — **Główki** bezpiecznikowe G-II, **Końcówki** kablowe i wiele innych.

Sprzedaż hurtowa ◆ Wyrób własny krajowy ◆ Ceny konkurencyjne

3982

Budowa kolektorów

NAWIJANIE PRĄDNIC i MOTORÓW ORAZ REPERACJA WSZELKICH APARATÓW LEKARSKICH I DENTYSTYCZNYCH.

Warsztaty Elektro - Mechaniczne

Poznań, Łazarska 11.

4500

Krajowa wytwórnia RADJO-APARATÓW

Salon-Radjo-Kultura Sp. z o. o.

Warszawa, Bielańska 22. Tel. 404-39.

Wytwórnia radjo aparatów, prowadzona przez inżynierów fachowców. Wyspecjalizowana w masowej produkcji radjo aparatów, poleca stale ostatnie nowości Radjotechniki, aparaty różnych typów, od detektorowych do 8-lampowych z doskonałym odbiorem całej Europy, w skrzynkach mahoniowych własnego typu (żaluzjowe).

Na dogodnych warunkach! Ceny konkurencyjne!

Sprzedaż hurtowa i detaliczna. 4639

Porady fachowe techniczne bezpłatnie.

Przeróbka starych aparatów na nowoczesne układy Neutrodynowe.

Strobodyna.

Niema na świecie pisma radjotechnicznego, któreby dziś nie pisało o nowym ultra-super-odbiorniku, przez Francuza Lucjana Chrétien i nazwanym przez niego Strobodyną.

Znany specjalista aparatów superluterodynowych, Amerykanin R. E. Lacault, którego Ultradyna tak wielkiego zaznała sukcesu, przyznaje, że, jakkolwiek wynalazek strobodyny nie powoduje w radjo rewolucji, a raczej jest objawem jego wspaniałej ewolucji, to w każdymbądź razie dla świata radjotechnicznego jest wielką rewelacją.

Zarówno oryginalny model francuski jak i model zbudowany przez R. E. Lacault'a w Ameryce dał wyniki rzeczywiście rewelacyjne, skoro *na małą ramę we dnie w sercu Paryża odbiera na głośnik malutkie i słabe stacyjki z odległości kilku tysięcy kilometrów.*

Zaznajamiać Szanownych Czytelników z układem i działaniem tego ośmiolampowego aparatu nie mam zamiaru na łamach niniejszego pisma. Chciałbym jedynie zaznaczyć, że zmiana częstotliwości dużej na częstotliwość średnią uskuteczniona jest tu nie przez nakładanie ani modulowanie, a na zasadzie zupełnie nowej znanej, coprawda w mechanice i elektrotechnice lecz niewyzyskanej w radjotechnice. Strobodynę możemy więc obecnie prawie uważać za króla odbiorników radjofonicznych.

L. K. O.

Elektryfikacja miasta Kowla.

Stan elektrowni miejskiej w Kowlu już oddawna budził obawy tak ze względu na niebezpieczeństwo publiczne, jak i z uwagi na dalszą jej zdatność produkowania energji elektrycznej.

Ponieważ w roku 1929, kończy się kontrakt dzierżawny z firmą B-ci Tuller, a umowa dzierżawna nie przewidywała dostatecznych zabezpieczeń zmuszających dzierżawców do regularnego dostarczania prądu, miasto mogłoby znaleźć się w ciężkiej sytuacji, uniemożliwiającej oświetlenie tak ulic jak i rządowych instytucyj i prywatnych mieszkań.

Spadek napięcia w sieci w niektórych dzielnicach miasta przekraczał 40%. Wobec takiego stanu, z inicjatywy Urzędu Wojewódzkiego została zwołana komisja, w skład której weszli przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego, Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych, Magistratu miasta Kowla i przedstawicieli dzierżawców elektrowni.

Magistrat przedłożył Komisji, opracowany przez rzeczoznawcę Magistratu inż. Dzikowieckiego projekt budowy elektrowni, który obejmuje projekt zabudowań elektrowni, urządzenia siłowni i sieci napowietrznej, wysokiego napięcia 3 000/380/220 Volt. Napęd lokomobilami firmy Lanz. Koszt budowy około 600 000 złotych, termin całkowitej rozbudowy sieci 5 letni.

Po rozpatrzeniu powyższego projektu Komisja uznała go za odpowiadający wymogom miasta i zaproponowała firmie B-cia Tuller zawarcie nowej umowy na dzierżawę na okres 25 letni na następujących warunkach:

1. Wybudowanie całej elektrowni zgodnie z projektem Magistratu kosztem własnym.

2. Termin amortyzacji wszystkich urządzeń 15 letni.

3. Cena 70 groszy w złocie za 1 kWg. ze wszystkiemi zniżkami przewidzianemi normalnem uprawnieniem rządowem na prawo wytwarzania i rozdzielania energji elektrycznej w celach przemysłowego zbytu.

4. Prawo wykupu przez miasto po upływie 15 i 20 lat na normalnych warunkach uprawnienia rządowego.

5. Po ukończeniu budowy następuje przyjęcie tejże przez Komisję rzeczoznawców Magistratu i dzierżawcy.

Projekt budowy i umowy dzerżawnej, ma być przedłożony do ostatecznej decyzji Wydziału Elektryfikacyjnego Ministerstwa Robót Publicznych. W ten sposób powstanie w najbliższej przyszłości pierwsza na Wołyniu elektrownia na prąd zmienny wysokiego napięcia.

Przyrząd sygnalizacyjny dla kopalń węgla.

W Stanach Zjednoczonych A. P., w Pensylwanji, obfitującej w kopalnie węgla, znane ze stosunkowo częstych wybuchów gazów, został dokonany poważny postęp w kierunku zabezpieczenia górników od tego rodzaju niebezpieczeństwa. Chodzi tu o przyrząd, który winien umożliwiać usunięcie zawczasu personelu z kopalni, w razie jeśliby okazało się, że urządzenia wentylacyjne nie są w stanie zapobiec nagromadzeniu się niebezpiecznej mieszaniny gazów. Punktem wyjścia przy budowie tego przyrządu było zjawisko różnej przewodności elektrycznej różnych gazów, składa się on zaś z obwodu elektrycznego, w który są włączone: ogniwo termoelektryczne, przekaźniki i dzwonki alarmowe. Kondensator powietrzny, wchodzący w skład urządzenia, jest naładowany i pozostaje w takim stanie dopóty, dopóki wskutek zmiany w dielektryku (powietrzu) w stronę zwiększenia się jego przewodności nie nastąpi wyładowanie kondensatora. Tak więc podstawą działania przyrządu jest chwytanie zmian w przewodności powietrza. Kondensator powietrzny, który gra tu rolę detektora, jest umieszczony w rurce niewielkiej średnicy, przez którą jest w sposób ciągły przedmuchiwane powietrze, pochodzące z pewnej jakiejś galerji kopalni, przyczem każda część kopalni ma swój własny kondensator, umieszczony wraz z takiemiż przyrządami dla innych części kopalni na powierzchni ziemi, w pomieszczeniu, gdzie są ustawione wentylatory i skąd odbywa się regularnie przewietrzanie kopalni. Póki powietrze z kopalni, przechodzące przez kondensator, jest czyste, obwód pozostaje otwarty, z chwilą jednak, gdy dostał się doń pył węglowy, czy też gazy, staje się ono lepszym przewodnikiem, i następuje wyładowanie odpowiedniego kondensatora, poczem idzie zamknięcie obwodu przekaźnika, co wywołuje działanie dzwonka. W zależności od siły tego działania, która wzrasta w miarę zwiększenia się zanieczyszczenia powietrza, monter dozorujący odpowiednie urządzenie jest w stanie w należyty sposób regulować wentylację tej części kopalni, skąd otrzymany został sygnał niebezpieczeństwa, niedopuszczając do wypadku. (The Electrician).

Radjo a lotnictwo cywilne.

Ministerstwo Komunikacji przystąpiło do montowania dwóch radjowych stacyj nadawczo - odbiorczych (jedna w gmachu Ministerstwa w Warszawie, druga na lotnisku we Lwowie), które będą oddane na usługi powietrznej cywilnej komunikacji lotniczej. Stacje będą pracować na falach krótkich; montują je studenci Politechniki. Obecnie na dachu Ministerstwa wznoszone są dwa maszty 10-metrowej wysokości, celem zwiększenia zasięgu tych stacyj. Próbne nadawania odbędą się za cztery miesiące. Stacje będą przesyłać sobie wzajemnie komunikaty meteorologiczne i będą w razie potrzeby porozumiewać się z aparatami, będącemi już w drodze.

Cieniowe obrazy rentgenowskie.

Dawno znana własność częściowego przechodzenia promieni Rentgena przez znaczną ilość metali znajduje zastosowanie praktyczne i służy znakomicie do kontrolowania dobroci wyrabianego materjału. Puste miejsca, rysy i błędy materjału dają się określić tą metodą, o ile nie są mniejsze, niż 2% grubości badanej próbki. Wykryć można w ten sposób istnienie i cieńszych rys, o ile przebiegają w kierunku promieni.

Stosuje się badania te do lekkich metali, wyrobów stalowych, wyrobów z miedzi i ze stopów specjalnych (akrit). Również nadaje się metoda ta do badania korozji.

Wpływ światła elektrycznego na wzrost roślin.

— Wpływ światła na wzrost roślin jest ogólnie znany. Przytoczymy kilka cyfr z praktyki stosowania do tego celu światła elektrycznego, a mianowicie żarówki o mocy 2 000 W z reflektorem o średnicy 60 cm, umieszczonym na wysokości ok. 90 cm nad rośliną. Narcyze i lilje, naświetlane co dzień po 6 godzin (w nocy), wzrastały po 2 cm dziennie, a zaczynały kwitnąć już na 7-my dzień, podczas gdy normalnie potrzebują one na to około 4-ch tygodni. Stosowano zwykłą „półwoltówkę". Naświetlanie jest szeroko stosowane na stacjach próbnych przy selekcji nasion. W ciągu roku otrzymuje się w ten sposób 4 urodzaje, t. zn. znacznie prędzej, niż w warunkach normalnych, można wnioskować o mocy i własnościach danego gatunku ziarna. Prócz tego ogrodnicy zagranicą chętnie stosują światło elektryczne dla wzmocnienia zasad, które w tych warunkach stają się znacznie mocniejsze, wytrzymalsze i w dalszym swoim wzroście wyprzedzają rośliny, hodowane w sposób zwykły.

Zużycie energji elektrycznej.

Na podstawie ostatnich danych urzędowych zużycie energji elektrycznej, dostarczanej przez elektrownie publiczne, wynosi na głowę ludności:

w Szwajcarji	886	kilowattgodzin
St. Zjedn. Am. Półn.	581	„
Szwecji	467	„
Norwegji	370	„
(w Polsce)	47	„

(The Electrician).

Telefon w Anglji.

W r. 1926 w całej sieci telefonicznej w Anglji dokonano ok. 1059 milj. połączeń telefonicznych. Z poszczególnych okręgów najwięcej rozmów przypada na Londyn (428 milj.), dalej idą; Liverpool (44 milj.), Glasgow (40300 tysięcy) i Birmingham (32700 tysięcy).

W pozostałych okręgach roczna ilość rozmów nie przekracza 20 milj. Ilość aparatów telefonicznych, przypadająca na 1000 mieszkańców, wynosi w Anglji 31.

(The Electrician).

Ze Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na Województwa Poznańskie i Pomorskie

OKÓLNIK Nr. 21.

Ostatnie zebranie Związku odbyło się dnia 24 października rb.

W zastępstwie chorego prezesa przewodniczył zebraniu p. inż. Gaertig.

Po przyjęciu protokułu oraz załatwieniu spraw bieżących, przystąpiono do rozpatrywania przepisów wykonawczych do Ustawy Przemysłowej. Ze względu na zbyt obszerny materjał, wybrano komisję w składzie inżynierów Trompeteura, Biskupskiego oraz pp. Cichego, Zgoły, W. i Czerniaka, którzy łącznie z Zarządem winni rozpatrzeć powyższą sprawę oraz wydać odnośne opinje. Interpelacja członka naszego z Ostrowa, p. Ogórka, w sprawie wydawania przez Magistrat koncesyj elektro-instalacyjnych ludziom niepowołanym powoduje żywą i rzeczową dyskusję, w rezultacie której zebranie upoważnia Zarząd do ponownego energicznego zwrócenia się do Magistratu o wyjaśnienie oraz o poczynienie wszelkich dalszych koniecznych w tym względzie kroków, które przyczyniłoby się do normalnego stanu w zawodzie elektro-instalacyjnym na terenie miasta Ostrowa. Inż. Trompeteur zdaje sprawozdanie z zebrania przedstawicieli Związków w sprawie ustanowienia nowych Izb Przemysłowo-Handlowych. Zebranie to stanęło na stanowisku, popartem również przez nasz Związek, że w tej sprawie odda do Min. Przem. i Handlu kolektywną odpowiedź Izba Przem.-Handlowa w Poznaniu, uzasadniając konieczność określenia obszaru Izby w granicach Woj. Poznańskiego, dla miasta Bydgoszczy natomiast oraz najbliższej okolicy stworzenie ekspozytury Izby Pozn.

W dalszym ciągu uchwala zebranie, by zwrócić się do wszystkich firm, które dotychczas tego nie uczyniły, z apelem o opodatkowanie się na rzecz Powodzian w Małopolsce. Na cel ten złożono w dalszym ciągu złotych 40,— czyli razem z dotychczas zebranemi złotych 150,—.

W sprawie pisma Komitetu dla Kongresów i Zjazdów w roku 1929, uchwala zebranie, by Zarząd porozumiał się z Centralą w Warszawie i w wypadku pozytywnego załatwienia, przeprowadził organizację zjazdu we własnym zakresie. W sprawie Wystawy Ogólno-Krajowej apeluje przewodniczący do członków, by wypełnili jaknajspieszniej przesłane im kwestjonarjusze, bez których Zarząd nie jest w stanie zorjentować się, jakie zapotrzebowanie terenowe egzystuje, a tem samem nie może przeprowadzić dalszych pertraktacyj. Inż. Trompeteur zdaje sprawozdanie z posiedzenia Rady w Warszawie w sprawie Wystawy. Na temat powyższy wywiązuje się ponownie obszerna dyskusja, w rezultacie której zebranie akceptuje wniosek inż. Gaertiga, by, o ile Centrala nie rozwiązała należycie wysuniętych postulatów, Związek Poznański zwrócił się we własnym zakresie do poszczególnych fabryk i przyczynił się do postawienia własnego pawilonu elektrotechnicznego na Wystawie Krajowej.

Skarbnik interpeluje członków w sprawie zaległych składek. Zarząd zwraca się przeto na tej drodze z usilną prośbą o jaknajrychlejsze ich uregulowanie. Quis.

Poważne źródła dostawcze

„MOMENT" śrubokleszcze stolarskie
własnej fabrykacji, w rozmiarach średnicy rozstępu od 20 cm. do 1,50 mtr. poleca 3337b
W. Narożny i S-wie, Poznań 1, ul. Ogrodowa 15/16
Telefon 2658.

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynowane, kotły, zbiorniki do wody, mleka itp. poleca 2123
J. Wiśniewski, Zakłady Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Telefon 268-19

ŚRUBY do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane **„HELIOS"** Wszelkie części fasonowe mos. Poznań, Św. Marcin 68. Tel. 36-99 4827

Ręczne magle domowe i wszelkie maszyny rolnicze poleca 178
Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Biskupscy S. A. w Kołomyi.

Szkło okienne, kit szklarski, diamenty do rżnięcia szkła
poleca hurtownie **M. WARM, Gniezno** 4497

Hurt. rowerów, 4313 oraz wszelkich części rezerwowych, Wirówki, butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Wiertarki szybkobieżne
słupkowe do 15 m/m ⌀ stołowe do 8 m/m ⌀ 3615f
Tow. Akc. „WIEPOFANA" Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

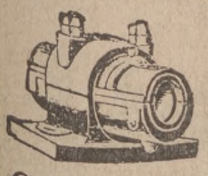

KOLANA KARBOWANE, RURY DO KUCHEN 4402
oraz klamerki do pantofli
poleca jako swą specjalność po cenach konkurencyjnych
M. Leszczyński, Włocławek, Kościuszki 24.

4326 **Żaluzje**
wszelkiego rodzaju na zamówienie wykonuję i przyjmuję reparacje. Własna fabrykacja tablic parkietowych. Układanie, czyszczenie i froterowanie parkietów
Franciszek Kempa Poznań - dawn. O. Fränkel
zał 1910 ul. Bóżnicza 16 i Małe Garbary 4 tel. 51-16

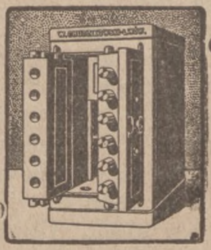
Wolne miejsce

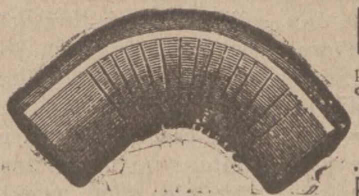
Artykuły oświetleniowe naftowe i gazowe
4578 **hurtownie.** — St. CICHOCKI, Poznań, Woźna 20. Tel. 5338

VULKAN rozczyn gumowy i płótno gum. (Gummilösung) wyrabia w najlepszym gatunku **Gumy Poznań, 27 Grudnia 15**

TRANSMISJE
ŁOŻYSKA, SPRZĘGŁA, WAŁY
TARCZE PASOWE. PRZYSTAWKI
ODWROTNA DOSTAWA. CENY NA ŻĄDANIE
S. SAMULSKI i Sp. PLESZEW FABR. MASZ.
4846

ARMATURĘ specjalną dla cukrowni gorzelni, rafinerji naft papierni, cementown fabryk chemicznych i innych zakładów przemysłowych.
Wyroby z kwasoodpornego bronzu fosforowego Dra Künzla
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 49.
2925b

Władysław Chudzikowski
Fabryka kas ogniotrwałych
Lwów, ul. Na Błonie 22
wykonuje
Kasy ogniotrwałe - Szafy pancerne - Kasy do wmurowania - Kasety podręczne - Skarbonki oszczędnościowe. 3751

Rury i kolana
patentowe do pieców, **PUDŁA do węgli z blachy żelaznej i pocynkowanej**
poleca w najlepszym gatunku
„Este-Ra." Stefan Radajewski
Poznań, Komandorja. Tel. 31-49 4796

Znane w wielkim przemyśle 4332
WOSK ADHEZYJNY W WAŁKACH - SMAR ADHEZYJNY W BECZKACH
do pasów transmisyjnych marki **„GLORIOL"**
uważany za najlepszy. Nie niszczy, lecz konserwuje, odświeża i oszczędza. Kg zł **3,50.**
Laboratorjum chemiczne „GLORIA"
Katowice, Marjacka 37 - tel. 14-83.

KAUCZUK SUROWY, BRONZOWY I BIAŁY, DOSTARCZA ZE SKŁADU 5001
M. GERSON, Warszawa, Wspólna 25. Tel. 95-11

Rury i kolana

wyrabia jako swoją specjalność 4895
JAN MIKUT
POZNAŃ, Grunwaldzka 25.

Zamki meblowe 4311
Zawiasy taśmowe (Klavierbänder)
Szyny do schodów (Treppenleisten)
Fabryka „Fema" T. A., Bydgoszcz.

PRACOWNIA DJAMENTÓW DO RŻNIĘCIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH

H. SZEFTEL
Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r.
4022

E. Pitak & Co.
fabr. wyr. drzewn.
Bydgoszcz,
ul. Zduny 18/19 tel. 353

Specjalność: fabrykacja masowa wszelk. artykuł. domowych. 4430

DZIAŁ BUDOWLANY i CERAMICZNY

Konserwacja budulca metodą Kristian'iego.

Metoda konserwacji budulca jest stosunkowo młoda. Stosowanie jej nabiera jednak w miarę wzrastającej drożyzny materjału drzewnego, coraz więcej na znaczeniu. Z tego też względu wykonane za pomocą taniego zabiegu zakonserwowanie materjału budulcowego jest dzisiaj rzeczą ważną dla całego przemysłu budowlanego.

Najwięcej z budowli drzewnych narażone są słupy i to ta ich część, która jest wkopana w ziemię, dlatego podajemy tu prosty sposób przedłużenia ich trwałości, wynaleziony przez Kristian'iego.

W słupach na granicy części nadziemnej z podziemną, wierci się skośnie 12 mm. w średnicy świdrem, do połowy grubości słupa otwór, tak, by równocześnie sięgał do jednej czwartej długości części zakopanej w ziemi. Otwór ten, zaopatruje się dobrze zmieloną mieszaniną sublimatu (chlorek rtęci) i soli kuchennej zmieszanych z sobą w stosunku 9 dkg. sublimatu na 4 dkg. soli kuchennej. Kawałek gazety owija się wokół grubego ołówka, zagina jeden koniec, wyjmuje ołówek, a do środka nasypuje około pół dkg. sporządzonej mieszaniny. Mieszaninę tę, spakowaną w papierowych gilzach wkłada się po jednej paczce w wywiercony otwór, który następnie dobrze dopasowanym, modrzewiowym, albo dębowym kołkiem szczelnie zabić należy.

Większa, niż 0,5 dkg. dawka sublimatu z dwu powodów jest zbyteczna, po pierwsze ze względu na koszta, a następnie może wpłynąć ujemnie na zdrewniałe ściany komórek, to jest mówiąc praktycznie, niszczy drewno.

Przy sporządzaniu mieszaniny trzeba zwrócić uwagę na to, że sublimat jest wielką trucizną.

Sublimat w połączeniu z solą tworzy związek chemiczny (chlorortęcian sodowy) łatwo sublimujący, to jest przenikający przez najdrobniejsze pory drewna i tam krystalizujący na nowo, a jako równocześnie związek silnie trujący, zabezpiecza je przed niszczącemi bakterjami, owadami i grzybkami.

Zamiast mieszaniny sublimatu i soli możemy do impregnowania słupów, w ten sam sposób użyć: chlorku cynku, albo też witrjolu miedzi (sinego kamienia), albo jeszcze inaczej siarczanu lub domieszki witrjolu żelaza. (Siny kamień, jak nazwa wskazuje, jest ciemno niebieski, podczas gdy szkodliwy witrjol żelaza, którym jako tańszym, zwykle fałszuje się siny kamień, jest barwy jasnej, zielonkawo niebieskiej).

Załączona tabliczka przez Kristiani'ego zestawiona, ilustruje trwałość słupów impregnowanych na sucho, jego sposobem, a różnemi środkami chemicznemi.

Średnia trwałość słupów sosnowych:

surowych	8 lat
impregnowanych chlorkiem cynku	12 lat
witrjolem miedzi	12 lat
sublimatem z solą	15 lat

Te same słupy napuszczone przed wkopaniem terem, wytrzymują 22 lata.

Bardzo dobre wyniki daje połączenie z wewnętrzną metodą Kristiani'ego, znanych u nas sposobów przedłużania trwałości słupów, które wymienię w krótkości.

1) Nie wkopywać nigdy słupów w miejscu starych, zgniłych, ale najmniej w odległości 2—3 m. od miejsca dawnego zarażonego i przepojonego czyhającemi tylko na nowy żer bakterjami. Praktyka wykazała, że słupy wkopane w miejscu starych, wytrzymały średnio 3—5 lat, gdy tymczasem w tych samych warunkach i z tego samego materjału wytrzymywały lat 10, wkopane w innem miejscu.

2) Drewno drzew ściętych w zimie, spławione lub wymoczone w wodzie jest trwalsze od drewna drzew ściętych w czasie pełnego obiegu i krążenia węglowodanami nasyconych soków, stanowiących później wyborną, niejako rozczynową pożywkę dla gnilnych bakteryj.

3) Przez zwęglenie zakopywanej części słupa nad rozpalonem ogniskiem i kilkakrotne napuszczenie na gorąco i zasmarowanie pęknięć naftą, ropą, smołą rozgrzaną, dziegciem, terem, karbolinem lub jakiemikolwiek olejami, przedłużamy trwałość słupów kilkakrotnie.

4) Wreszcie użyć można roztworów wodnych chlorku cynku i sinego kamienia (siarczanu miedzi) i nasyciwszy niemi suche słupy (przez wymoczenie w beczce) osiągamy przy najgorszym, bo bukowym n. p. materjale, trwałość ponad 10-cio letnią, to jest przedłużamy trwałość dwa razy.

Cyfry z praktyki:

Słupy bukowe trwają średnio	5 lat
Impregnowane chlorkiem cynku w wodnym roztworze	12 lat
Impregnowane smołą	30 lat

Kończąc zaznaczamy jeszcze, że wzdłuż płotu czy każdej budowli, powinien być na jedną łopatę wykopany rów, do którego po pochyłym terenie powinna ściekać woda deszczowa, gdyż w warunkach raz mokrych, a raz suchych, drewno niszczeje najszybciej, najdłużej zaś trzyma się materjał drzewny albo stale pod wodą zamoczony, albo stale w suchem miejscu przechowywany.

Cyfry z praktyki:

Trwałość różnych słupów bukowych:

Część zakopana	5 lat
Część tuż ponad ziemią	10 lat
Część górna bez przykrycia	10-55 lat
Część górna pod przykryciem	15-95 lat
Części zaś słupów bukowych stale pod wodą zanurzonych przetrwały	70-100 lat

Wszystkie te, od 1—5 wymienione zabiegi, impregnują drewno przedewszystkiem od zewnątrz, podczas gdy metodą Kristiani'ego użyty sublimat od wewnątrz broni drewno przed bakterjami, to jest mówiąc praktycznie, przed gniciem.

Jak już powiedzieliśmy, połączenie któregoś z zewnętrznych sposobów impregnowania z wewnątrzną metodą da nieoczekiwane rezultaty.

Ogniotrwała masa drzewna.

W okolicach Oslo (Norwegja) w ciągu całego roku odbywały się próbne doświadczenia z masą drzewną, nasyconą taką substancją, która po przeniknięciu do tkanek masy drzewnej czyniła ją ogniotrwałą.

Wynalazca jej, jak donosi „Rynek Drzewny", inż. Magelsen nazwał ją „Plybest". Dla zbadania istotnej użyteczności „Plybest'u" zbudowano w tym celu dom z materjału drzewnego przesyconego powyższą substancją. Usiłowania skierowane w celu spalenia domu nie osiągnęły skutku.

Rezultaty dalszych badań wykazały niewątpliwe osiągnięcie doniosłego celu. Obecnie, jak donoszą pisma nor-

Łazowskie Zakłady Ceramiczne

SP. Z OGR. ODP.

Łazy, Star. Zawierciańskie

Wszelkie wyroby szamotowe

Cegła fasonowa

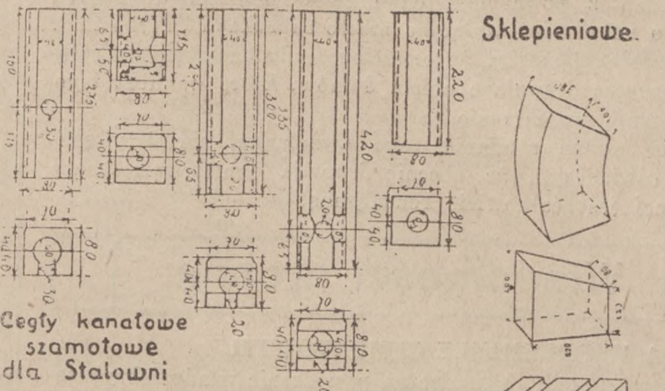
podług rysunków

Cegła szamotowa

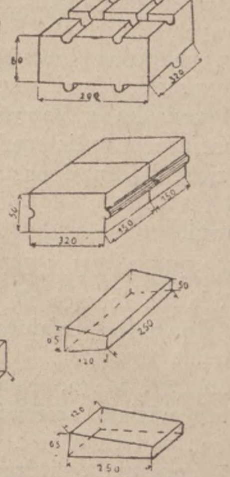
norm. 29—36 St. Seg. 4653

Płyty piekarskie i zaprawy szamotowe

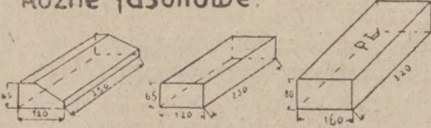
stale na składzie. 4338

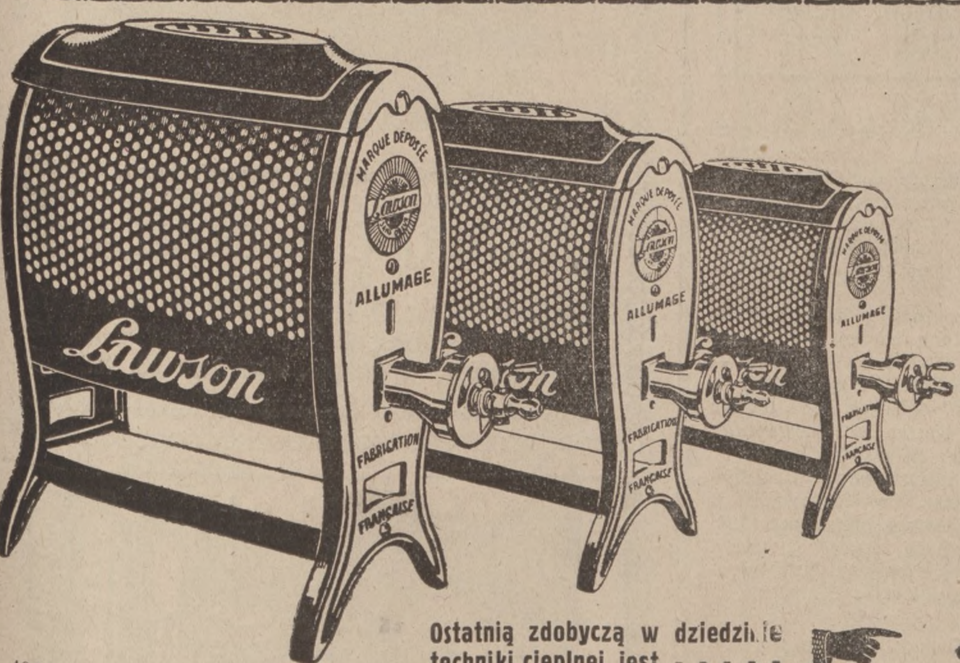

Płytki normalne i płyty piekarskie Wymiary:	Waga 1 sztuki
300 × 150 × 50 m/m	4,6
300 × 150 × 40 „	3,7
300 × 400 × 50 „	12,—
300 × 400 × 40 „	10,—
250 × 120 × 30 „	1,8
250 × 120 × 40 „	2,4
300 × 300 × 50 „	9,—
300 × 300 × 40 „	7,2

Różne fasonowe.

Nie wymaga komina

Oszczędny - bo spala ½ cbm na godzinę

UWAGA! UWAGA!

Dla odsprzedawców i gazowni rabat

Ostatnią zdobyczą w dziedzinie techniki cieplnej jest - - - - -

Lawson

przenośny piec gazowy

4834

Lisiewicz i S-ka T. z o. p.

Specjalny skład artykułów instalacyjnych i kanalizacyjno-sanitarnych

Telefon 35-62 **POZNAŃ - ulica Żydowska 2/3** Telefon 35-62

weskie, koła handlowo-przemysłowe żywo zajęły się kwestją produkcji „Plybest'u" w zakresie fabrycznym.

Jedna z poważniejszych norweskich firm drzewnych w Oslo nabyła już wyłączne prawo fabrykacji „Plybest'u".

Zaznaczyć należy, że omawianą substancją można również nasycać drewniane obicia domów, które wskutek tego nie ulegają spaleniu się.

Po ścisłem zbadaniu tego wynalazku, norwescy eksperci oświadczyli, że obecnie kwestja ogniotrwałej masy drzewnej jest całkowicie rozwiązaną.

Wiadomości drobne.

FUZJA W PRZEMYŚLE CEMENTOWYM.

Onegdaj odbyło się łączne posiedzenie władz fabryk cementowych „Firley'a", „Górki" i „Ogrodzieńca", na którem uchwalono przedłożyć walnemu zebraniu akcjonarjuszów projekt fuzji wspomnianych cementowni.

W związku z powyższem uchwalono zwołać zebranie akcjonarjuszów w listopadzie r. b.

Dzięki tej fuzji nastąpiło skonsolidowanie tych przedsiębiorstw, a. tem samem utworzenie silnego koncernu cementowni.

BANK KREDYTU LEŚNEGO W RUMUNJI.

Oddawna toczące się narady nad potrzebą zorganizowania w Rumunji specjalnego banku, mającego za zadanie finansowania transakcyj i przedsięwzięć z zakresu przemysłu i handlu drzewnego, zostały obecnie zrealizowane.

Przy udziale szeregu poważnych banków rumuńskich powołano w tych dniach do życia instytucję p. n. „Banca de Credit Forestier", którego kapitał zakładowy wynosi 15 milj. lei, podzielonych na 30.000 akcyj wartości nominalnej 500 lei każda.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Poznań, 29. 10. Cena cegły w ostatnich dniach uległa kilkokrotnej zwyżce, lecz obecnie nabycie jej nie przedstawia tyle trudności, jak to miało miejsce 2—3 miesiące temu. Większość cegielń stara się przez ulepszenie urządzeń technicznych produkcję zwiększyć. Ostatnio notują za 1 000 sztuk w zł: cegła iłowa 60—65, cegła z gliny ścisłej (tonówka) 70—75, pustaki sufitowe „Westfahla" 15 cm. 260, pustaki „Westfahla" 12 cm. 240, pustaki „Foerstera" 10 cm. 130. Cegła dziurawka 75, loco wagon cegielnia.

Katowice 29. 10. Wobec kończącego się sezonu w budowie i odbudowie ulic i szos zapotrzebowanie na granit bardzo małe. Ceny loco Katowice za 1 tonę w zł Granit I gat. (16×16 do 20) 108,25, — II gat. 92,75, (19×19 — 22) 102,04, brukowa kostka II gat. 84,95, — III gat. (17×19) 74,10, Dziki bruk I gat. 38,56, — II gat. 33,90, Kostka mała I gat. (9×12) 96,70, — II gat. 83,41, Kostka mozajkowa mała (4×6) 85,71.

Katowice, 29. 10. Ostatni miesiąc zaznaczył się pewnem osłabieniem w zapotrzebowaniu na żelazo budowlane, zapotrzebowanie na żelazo konstrukcyjne jest nieco większe. W hutach jednak prace idą zadawalająco, a w fabrykach śrub i nitów panuje znaczne ożywienie. Syndykat przyjmuje zamówienia z zastrzeżeniem terminu dostawy nawet do 6-ciu tygodni. W fabrykacji łańcuchów i rur zmian niema.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 31. 10. Dom Handlowy A. Gepner, Warszawa, Grzybowska 27 notuje następujące orjentacyjne ceny w złotych za kg.: cyna Banka w blokach 14,60, ołów hutniczy 1,30, cynk hutniczy 1,42, blacha cynkowa — cena zasadnicza 1,60, antymon 3, aluminjum hutnicze 5,10, blacha miedziana — cena zasadnicza 4,35, blacha mosiężna 3,60—4,50.

Sosnowiec, 31. 10. Hacele „Podkowa" notuje w zł: Nr. 6 — 6, Nr. 8 — 7,50, Nr. 10 — 9, Nr. 12 — 10. Zapotrzebowanie jest duże.

Berlin, 31. 10. Ceny w markach niemieckich za 100 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz cif Hamburg, Brema lub Rotterdam (za 100 kg.) 126½, Cynk w płytach remelted zwykłej jakości handl. 47½—48½, Oryginalne aluminjum hutnicze 98—99%, w blokach, sztabach walcow. i ciągnion. 214, Nikiel czysty 98—99% 340—350, Antymon Regulus 89—93.

ŻELAZO.

Katowice, 31. 10. W hutnictwie praca odbywa się bardzo intensywnie, o ilości zamówień świadczyć mogą umowy niektórych hut z koksowniami, w których huty zakontraktowały całkowity kontygent koksowy do końca roku 1928. W handlu żelazem w ostatnim okresie nie zaszły żadne poważniejsze zmiany. Brak gotówki staje nieraz na przeszkodzie do zawarcia transakcyj, bowiem hurtownicy żądają zaliczenia gotówkowego, kontentując się pokryciem reszty należności wekslami, dochodzącymi często do cztero i pięciomiesięcznego terminu płatności. Ceny żelaza utrzymują się dotychczas bez zmiany, na wypadek ewtl. zwyżki ceny węgla powstałaby i kwestja podniesienia cen żelaza.

ZŁOTY W DNIU 31 PAŹDZIERNIKA 1927 ROKU.

Gdańsk przekaz 57,53—57,67, gotówka 57,65—57,70, **Londyn** przekaz 43,50, **Nowy York** przekaz 11,25, **Praga** przekaz 377,50, **Medjolan** przekaz 206, **Czerniowce** przekaz 1 800, **Bukareszt** przekaz 1 835, **Budapeszt** gotówka 63,80—64,80, **Ryga** przekaz 61, **Berlin** gotówka 46,80 do47,20, przekaz na Warszawę 46,86—47,06, przekaz na Poznań 46,875 do 47,075.

Zakłady

„Ekonomia”

Nasze aparaty oczyszczają w Polsce ok. 50000000 litrów wody dziennie

Bielsko woj. Śl.

Oczyszczanie Wody

Zmiękczanie
Filtrowanie
Odżelezianie
Odmangan.
Destylacja
Sterylizacja
Odpowietrzanie
Analizy etc.

w Warszawie
inż. B. Rudziński
Wilcza 39 4. Tel. 322-63.

4602

„Klingerit” najlepsze uszczelnienie

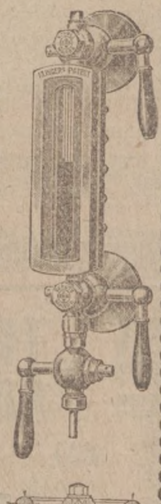
dla wysokich ciśnień.

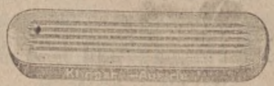
Jedynie prawdziwe z marką ochr. „Klingerit“

Klinger'a reflekcyjne armatury wodomierzowe.

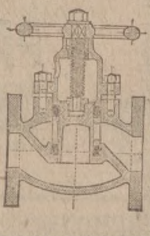
Klinger'a reflekcyjne specjalne szkła twarde.

4421

Klinger'a wentyl ze stawidłem tłokowem.

Rich. Klinger
G. m. b. H.
Gumpoldskirchen pod Wiedniem.

Bracia Deierling

Poznań Składowa 4.

Polecamy: latarnie stajenne, piece, rury, kolana, hacele, podkowy i podkowce. 4803

Eisen- & Stahlerzeugnisse
G. m. b. H. 3768
Gdańsk Münchengasse 16

angielskie blachy białe i czarne

Globus

4536

Fabryka Pił i Narzędzi Sp. z ogr. odp.
Katowice, ul. Wojewódzka 29, tel. 2078

ST. GRABIANOWSKI

Biuro Inżynierskie i Dom Techniczno - Handlowy

Poznań	Katowice	Bydgoszcz
Plac Wolności 14 a	ul. Słowackiego 24 (dom własny)	ul. Dworcowa 66
Tel. 4010 i 4011	Tel. 1321 i 1322	Tel. 912.

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

ARMATURĘ: parową, gazową i wodociągową, szkła wodowskazowe, wzierne i ochronne manometry, oliwiarki, smarownice.

USZCZELNIENIA: Klingerit, tekturę azbestową i techniczną, płyty gumowe i sznur., pakunek konopny, azbestowy, grafitowany.

POMPY: skrzydełkowe, tłokowe, membranowe, tłoczki, smoki.

WĘŻE: gumowe, czerwone i czarne, parciane, ssące.

WYROBY SZMERGLOWE: tarcze, papier, płótno, proszek.

APARATY DO SPAWANIA: wytwornice, palniki do spawania i cięcia, wentyle redukcyjne, tlen, karbid, pałeczki, proszek i drut do spawania.

PIŁY: tarczowe, gatrowe i taśmowe, piłki do metalu.

SILNIKI: elektryczne na prąd stały i trójfazowy, silniki spalinowe.

TYGLE GRAFITOWE, cegłę szamotową, masę izolacyjną, korkową i inne artykuły techniczne.

4505b

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

O racjonalną mechanizację polskiego rolnictwa.

W latach powojennych jesteśmy świadkami szybko postępującej mechanizacji rolnika. Nowoczesne gospodarstwo, to wielki park przeróżnych maszyn. Zastosowanie orki maszynowej, siewu maszynowego, zastąpienie kosy i cepów maszynami, motory elektryczne w podwórzu, a nawet w oborze przy mechanicznem dojeniu, zmniejszają do minimum znaczenie pracy ręcznej i obniżają koszty produkcji. Najdalej idącą mechanizację produkcji rolnej znajdziemy oczywiście w Stanach Zjednoczonych, a dziełem lat ostatnich jest olbrzymi jej postęp w krajach zachodniej Europy, cierpiących na stały brak rąk roboczych w rolnictwie. Najnowsze systemy rolnicze (Burmester - Lossow) zwiększają jeszcze znaczenie dobrych maszyn. Hasłem ich jest: Mało siać, silnie nawozić i dobrze uprawiać, a osiągać przytem duży efekt w postaci wysokiego zbioru z hektara.

Zwłaszcza problem rzadkiego siewu jest obecnie „modny" i zajmuje silnie rolników - fachowców. Pojawił się nawet przed trzema laty siewnik, już używany w Niemczech, do sadzenia zboża po jednem ziarnku, przez co zmniejsza się do minimum wysiew, unikając marnowania niepotrzebnie wysiewanych ziarn.

U nas postęp w kierunku mechanizacji jest jeszcze w powijakach. Nie można oczywiście brać pod uwagę Poznańskiego i Pomorza, zaopatrzonych w najnowsze narzędzia pracy, gdzie naprzykład siew ręczny jest nawet w małych gospodarstwach niespotykany. Chodzi przedewszystkiem o Małopolskę, Kongresówkę i kresy, a w nich przedewszystkiem o gospodarstwa włościańskie. Temat ten porusza ostatnio inż. Eugenjusz Podoski na łamach „Il. Kurjera Codziennego", rozpatrując w dalszych wywodach swoich porównawczo wysiew żyta, a więc rośliny głównie u nas uprawianej w powiecie krakowskim. Majątki większe, siejące maszynowo, wysiewają na hektar 90 do 140 kg. żyta, przyczem stale panuje tendencja do zmniejszania tych ilości. Natomiast przeszło trzy czwarte przestrzeni obsiewa się jeszcze ręcznie, zużywając przy tym systemie pracy 190 do 240 kg. na hektar, osiągając przytem zbiory niższe od majątków. W innych powiatach Małopolski jest pod tym względem jeszcze gorzej. Cyfry te wzięte są z życia i wykazują, jak słabo zaopatrzone są nasze gospodarstwa w maszyny i jak wiele marnuje się zboża przez ich brak. Ilości zbóż, marnowane niepotrzebnie przez gęsty siew ręczny, wynoszą w jednej gminie po kilkadziesiąt, a nawet więcej centn., na pojedyńcze zaś powiaty ilości te idą w dziesiątki wagonów.

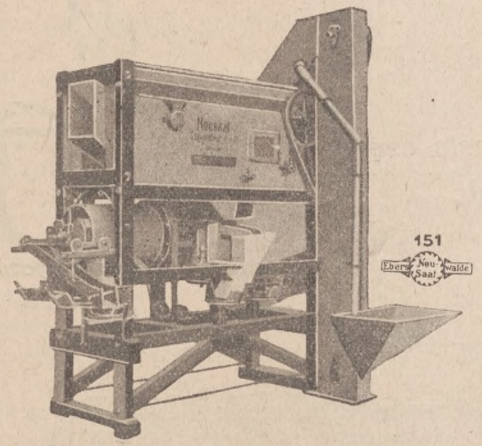
Przyczyną takiego stanu rzeczy jest z jednej strony małe uświadomienie włościan, z drugiej zaś brak środków na zakupno drogich maszyn. Nad uświadomieniem pracuje cały zastęp instruktorów rolniczych Małopolskiego Towarzystwa Rolnicz., brakowi środków zaradzić powinny odpowiednie kredyty. Państwowy Bank Rolny daje wprawdzie pożyczki na zakupno maszyn, lecz wymaga dla otrzymania jej stworzenia osobnej organizacji, t. zw. spółki maszynowej.

Zdaje się jednakże, że więcej potrzebny byłby kredyt indywidualnie udzielany, łatwiej dostępny, na przeciąg 2 do 3 lat, z terminami tak rozłożonemi, by przypadały po żniwach, a nie w marcu, jak to miewa miejsce w naszych kredytach rolniczych. Przeprowadzić możnaby go zapomocą organizacyj rolniczych, które przy zakupnie maszyny służą także poradą fachową. Z kredytu takiego łatwiej korzystać poszczególnym rolnikom, zwłaszcza, iż wyrabia się obecnie maszyny, dostosowane do potrzeb całkiem nawet małych gospodarstw. Rzeczą także producentów maszyn jest starać się o ich rozpowszechnienie i ułatwiać nabycie. Tymczasem w Krakowie trzeba nieraz całemi tygodniami czekać na zamówiony siewnik.

Należałoby także organizować pokazy maszyn w okolicach najbardziej zacofanych, tak, jak to robią producenci nawozów, którzy przez specjalne swoje biura rolnicze zakładają szereg doświadczeń propagandowych po całej Polsce. Akcja taka, zakrojona na szeroką skalę ze strony rządu i przemysłu, przy pomocy towarzystw rolniczych, dałaby w zysku ogromne masy zboża zwolnionego, dla konsumcji i eksportu, a naszemu przemysłowi maszynowemu nadzwyczajne wprost warunki rozwoju.

Maszyny do uszlachetniania nasion.

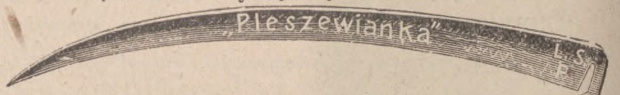
Doniosłe znaczenie, jakie dla uzyskania najwyższych zbiorów, także przy niesprzyjających warunkach, posiada wysiew tylko doborowego ziarna, zmusza do posługiwania się specjalnemi maszynami, mającemi za zadanie uszlachetnianie produktu pierwotnego. Żmudna praca hodowcy nasion polegała na segregacji jednostkowej oraz przysporzeniu ziarnu właściwości, uzdalniających je do dawania obfitego plonu. Lecz oczywiście nie wszystkie ziarna masowego sprzętu posiadają zdolność do wykorzystania tych wyhodowanych właściwości w pełnej mierze. Nawet najlepsze właściwości pochodne są dla ziarna bez znaczenia, o ile ono nie ma w sobie tej siły, która je uzdalnia do pełnego ich rozwinięcia jak również, o ile w tym względzie nie znajduje wszelkich korzystnych okoliczności zewnętrznych. W zrozumieniu tych podstawowych założeń leży możność i pewność zabezpieczenia sobie obfitego żniwa. Przeznaczone do wysiewu ziarno musi być doskonale rozwinięte, ciężkie i zdrowe oraz możliwie najbardziej jednolite co do wielkości, aby zeszło i dojrzało o równej porze. Chodzi zatem o wydzielenie z masowego produktu ziarna najbardziej nadającego się do wysiewu.

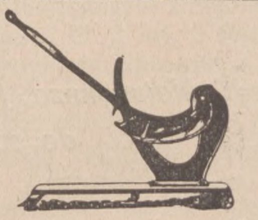

Do tych celów służą specjalne maszyny, poruszone siłą mechaniczną. Jedną z najlepszych na tem polu jest czyszczalnia fabrykatu F. NEUHAUS - EBERSWALDE*), której rycinę umieszczamy. Wyrabiana jest zasadniczo w dwu typach, każdy zaś typ w dwóch wielkościach, przyczem na życzenie dostarczona być może na podwoziu dla łatwiejszego transportowania. Wydajność czyszczalni mniejszej wynosi 500—600 kg, większej 1000—1250 kg na godzinę. Maszyna składa się z separatora, z podwójnego przyrządu sitowego i z tryjera o wysokiej wydajności. Napęd następuje tylko przez jeden wałek, wprawiany w ruch przez każdą siłę napędową.

Sposób działania jest następujący. Zboże, spawające z wielkiej wysokości cienkim strumieniem i rozdzielone zapomocą walca zasilającego na całą szerokość maszyny, zostaje przedewszystkiem w separatorze przez silny wiatr ssący oczyszczone z kurzu i wszelkich lekkich naleciałości, podczas gdy równocześnie wiatr dmący sortuje ziarna według siły kiełkowania. Na sicie górnem i dolnem, automatycznie oczyszczanych, odbywa się następnie wydzielanie chwastów i za małych oraz za dużych ziarn, tak, że pozostają jedynie ziarna, które swą wielkością najbardziej nadają się do wysiewu. Następnie ziarna przechodzą

*) Zastępstwo na Polskę: Fabryka Maszyn Nitsche i Sp. w Poznaniu.

do tryjera wielkiej działalności jako do ostatniej maszyny. Nie posiada on żadnych automatycznych odgarniaczy, a temsamem nie kaleczy nasienia lecz usuwa dokładnie wszelkie okrągłe chwasty i połupane w poprzek oraz za krótkie ziarna. Odkurzanie działa również na wylot tryjera, tak, że ziarno przed ostatecznem ujściem do worków zostaje jeszcze raz oczyszczone z wszelkiego kurzu i cząsteczek, które przy przejściu przez sita i tryjer się odłączyły. Przestawienie na inny gatunek nasienia jest proste i szybkie naskutek łatwej wymienialności sit.

Maszyna jest dobrze i celowo przemyślana, konstrukcja umiejętnie przeprowadzona, przyczem do obsłużenia wystarcza jeden niekwalifikowany robotnik. Jej zaletą jest to, że rzeczywiście pracuje bez kurzu, dzięki urządzeniu, które umożliwia całkowite odprowadzenie zużytego wiatru; doskonałe rozwiązanie sortowania nasion według siły i zdolności kiełkowania przez wiatr dmiący jednostajnie; dalej dokładna regulacja prądu wiatru i możność dostosowania tegoż siły do wszelkich nasion, od lekkich traw do najcięższych strączkowych. Osobliwa konstrukcja tryjera wyklucza uszkodzenia ziarna, taksamo niema miejsca zmieszanie się ziarn. Wkońcu podnieść należy przejrzystość pracy, łatwy dostęp do wszystkich części i ich wymiany.

Wielkość korzyści z uzyskanych przez masowe wydzielanie ziarn najsilniejszych i najzdrowszych wypróbowanego gatunku zboża hodowanego waha się w całkowitej zależności od okoliczności plantacyjnych i każdorazowego żniwa. Dla hodowcy oraz plantatora zboża wysiewnego na sprzedaż wydzielanie masowe połączone jest z ofiarą, która niezawsze w odpowiednym stopniu znajduje rekompensatę w wyższej cenie. O ile jednakże jednostkowy rolnik na mniejszych parcelach wysiewa ziarno oryginalne jako własny produkt, to nie jest to związane dla niego z szkodą nawet przy najszerzej stosowanem wydzielaniu masowem, gdyż przy użyciu wodnych czyszczalni może bez wszystkiego prawie taksamo dobrze jak przedtem produkt pierwotny zużytkować ziarno odchodowe bądź to jako paszę, bądź jako zboże do przemiału; przeciwnie nawet, przez proces oczyszczenia zyskało nawet nieznacznie na wartości. Dla niego wchodzą przeto pod uwagę nieznaczne koszty uszlachetniania, które jednakże całkowicie rekompensują się przez ilość zaoszczędzonego ziarna wysianego. Oszczędność tę oznacza praktyka na 50% oraz dalsze 20% przez nadwyżkę plonu. W jak licznych wypadkach obecnie obraca się z jednej strony na paszę takie ziarno, które całkowicie nadawałoby się do wysiewu z drugiej strony natomiast wysiewa się mieszaninę najróżniejszego ziarna, które potem na polu gnije lub wydaje słabe i nierównomierne rośliny! Należy również tutaj kwestja zanieczyszczania pól chwastem, z ktorem niektórzy dotąd walczą bezskutecznie. Przez stosowanie racjonalnych urządzeń można zjawiskom tym zapobiec, a należy do nich w wybitnym stopniu maszyna do uszlachetniania nasion, która w osobne worki chwyta ziarno wysiewne, oczyszczone ziarno na przemiał i oczyszczone ziarno na paszę. *—lb.—*

Z życia placówek przemysłowo-handlowych.

POWSTANIE FABRYKI WYROBÓW Z ALUMINJUM NA ŚLĄSKU.

Katowicka firma „Polonia" zamierza wystawić w pobliżu Żor wielką fabrykę wyrobów z glinu (aluminjum). Dla napędu przedsiębiorstwa powstanie również wielki zakład elektryczności. Budowa obydwu zakładów ma się rozpocząć z wiosną i obliczoną jest na półtora roku. Spółka, która zajmie się budową będzie rozporządzała kapitałem 15 miljonów złotych. Produkcja roczna ma wynosić 2400 ton po 3800 złotych każda. Przedsiębiorstwo powyższe będzie pierwszem tego rodzaju w Polsce.

ZAKŁADY „EKONOMIA", BIELSKO (WOJ. ŚLĄSKIE). ZASTĘPSTWO: INŻ. B. RUDZIŃSKI, WARSZAWA 39.

Woda, ten niezbędny czynnik wszelkiego życia, tak zwierzęcego jak i roślinnego — posiada dla wielu gałęzi przemysłu pierwszorzędne znaczenie, a w wielu z nich jest czynnikiem wprost rozstrzygającym. Zrozumiałem też jest, iż firma powyższa, która jako pole działania swego, obrała sobie produkcję i przeprowadzenie urządzeń z zakresu technologji wody, spotyka się z dużem zrozumieniem fachowych kół przemysłu naszego, o czem świadczy fakt oczyszczania aparatami tej firmy 50 milj. litrów wody dziennie w Polsce.

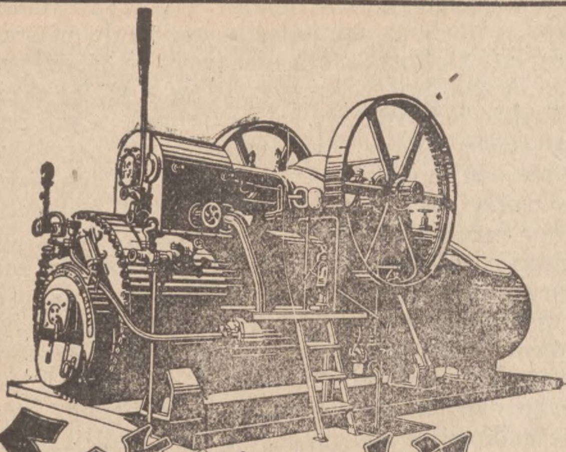
Zakłady **„EKONOMIA"** przeprowadzają wszelkie prace, wchodzące w zakres technologji wody, więc zmiękczanie, filtrowanie, odżelezianie, odmanganowywanie, destylację, sterelizację i t. p., stosując w tej dziedzinie wszelkie zdobycze nowoczesnej techniki i postępu.

Spodziewać się też należy, że ważna i niezbędna placówka ta przemysłu naszego, cieszyć się będzie coraz to wzrastającem zrozumieniem i poparciem, tak naszych czynników autonomicznych jak i szerokich warstw fachowych.

ŁAZARSKI, BERGMANN I SKA, POZNAŃ, ul. Zwierzyniecka nr. 8.

Miło nam donieść, że jedna z największych fabryk na świecie części do maszyn rolniczych **P. D. Rasspe Söhne w Solingen,** powierzyła generalną reprezentację wyrobów swoich na Polskę Zachodnią, znanej firmie poznańskiej, znajdującej się w rękach takich fachowców-specjalistów jak pp. **Łazarski i Bergmann.**

Przedstawicielstwo poznańskie jest bogato zaopatrzone w wielkie zapasy cenionych wyrobów firmy Rasspe Söhne wykonuje wszelkie zlecenia natychmiast, rzeczowo oraz po cenach konkurencyjnych. Wszelkie zatem artykuły, wytwarzane i dostarczane z Solingen, firma Łazarski, Bergmann i Ska w Pozaniu dostarcza na warunkach równie dogodnych, na co zwracając uwagę, polecamy nową placówkę poznańską przynależnemu poparciu.

Lokomobile z kotłami

o ca 30 % większemi jak firm konkurencyjnych, na parę przegrzaną z kondensacją i bez, do **800 K. M.**

Lokomotywy parowe i motorowe.
Walce drogowe.
Maszyny do wyrobu dróg smołowych i **asfaltowych**, pracujące samoczynnie pod ciśnieniem.

dostarcza

Generalna reprezentacja wszechświatowej firmy

Henschel & Sohn, Cassel

na Poznańskie i Pomorze:

Inż. Sobański i Szafarkiewicz
dawn. **Oddział Techn. Banku Młynarzy,**
Poznań, ul. Wenecjańska 6. Tel. 14 42.

Poważni zastępcy na poszczególne powiaty poszukiwani

BUDUJEMY w naszych warsztatach **Maszyny Młyńskie** oraz kompletne **młyny** z zapędem parowym, motorowym i wodnym.
DOSTARCZAMY wszelkie artykuły techniczne dla młynów, **gazę jedwabną** pasy, gurty, śruby itp.
RYFLUJEMY walce

W rozliczeniu przyjmujemy używane maszyny.

47

Tylko za pomocą **WYŻYMACZKI „LAURA"** osiągnąć można bez trudu szybkie pranie

5-cio letnia gwarancja.

„LAURA"
American Wringer Manufacture
ŻĄDAĆ WSZĘDZIE

Biuro sprzedaży na całą Polskę: 3976
„Laura" American Wringer Manufacture
Sosnowiec, ul. Dekierta 13. Tel. 10-59 i 1-54.

Towarzystwo Akcyjne Mijaczowskich Odlewni Stali i Zakładów Mechanicznych

Bracia Bauerertz

w Mijaczowie p. Myszków

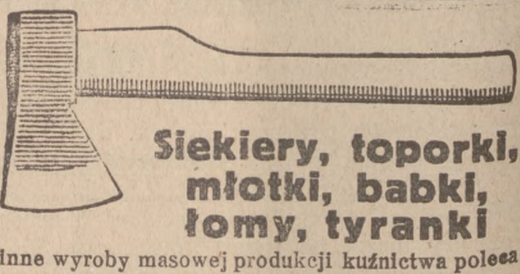
Odlewy stalowe

surowe i obrobione z własnych i nadesłanych modeli lub rysunków do **10000 kg.** wagi w jednej szt.

Wózki, wagoniki, drezyny
Złożenia osiowe, kółka, łożyska rolkowe
Bandaże, osie, maźnice, panewki, krzyżownice, rozjazdy, tarcze obrotowe, szyny, lasze, koła zębate etc. etc.

Wyłączne przedstawicielstwo na m. Poznań

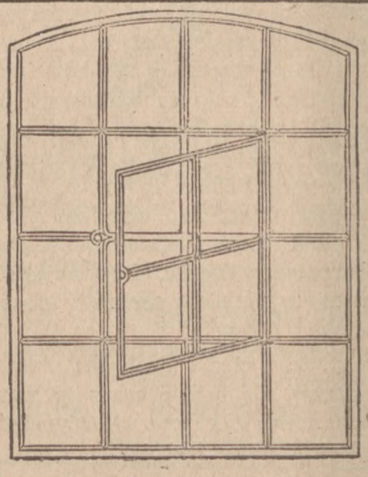
Biuro Przem.-Handlowe Jan Antczak
Poznań, Fr. Ratajczaka 16, telef 11-88

Siekiery, toporki, młotki, babki, łomy, tyranki

i inne wyroby masowej produkcji kuźnictwa poleca

FABRYKA MASZYN I MŁOTOWNIA
OŁDAKOWSKI i NEUMARK
2783 właśc.: Edward Neumark
ŁÓDŹ - UL. ZAKĄTNA 81.

FABRYKA KRAT I OKIEN KUTYCH
Edward Siwka
ŚRODA, ul. Ogrodowa 5.
Telefon 127

dostarcza okna żel.-kute do fabryk, mieszkań i chlewów, bramy żel.-suwane, kraty, różne zawiasy do wrót i wszystkie artyk. żel. do budowli, według własnych i nadesłanych prospektów szybko i tanio. 3816

Kosztorysy darmo.

Przetargi — Submisje — Licytacje

PRZETARG OFERTOWY.

Magistrat stołecznego miasta Poznania, zamierza wydać w drodze przetargu publicznego wykonanie prac instalatorskich, stolarskich, ślusarskich, elektrotechnicznych i szklarskich dla bud. domu administracyjnego Miejskiej Spalarni Śmieci w Poznaniu.

Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta na prace... dla budowy domu administracyjnego Miejskiej Spalarni Śmieci, najpóźniej do godz. 12, dnia 9 listopada 1927 r. w pokoju 11-tym naszego biura.

Wzory ofert wydaje się za opłatą w pokoju 12-tym podpisanego Urzędu.

Magistrat zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru oferenta, podziału prac pomiędzy kilku oferentów lub też nieuwzględnienia żadnej oferty.

Bliższych informacji udziela się w pokoju 18, naszego biura.

Miejski Urząd Budownictwa Naziemnego
Poznań, ul. Nowa 10, III ptr.

PRZETARG PUBLICZNY.

„Dom Rzemieślniczy Tow. Sąd. zap.“ ogłasza niniejszem przetarg publiczny na wykonanie prac murarskich przy budowie Domu Rzemieślniczego w Poznaniu przy ul. Fr. Ratajczaka.

Podkładki ofertowe odebrać można za opłatą 4,— zł w biurze Izby Rzemieślniczej w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka 26, I. p., gdzie można również przejrzeć rysunki.

Oferty z napisem „Oferta na prace murarskie przy budowie Domu Rzemieślniczego“ należy złożyć najpóźniej dnia 14 listopada o godz. 11 przed poł. Do oferty należy dołączyć kwit na złożone wadjum, które należy wpłacić o wysokości 3% od sumy oferty w Pożyczkowej Kasie Rzemieślniczej ul. Fr. Ratajczaka 26.. Wadjum może być również złożone w papierach o pewności pupilarnej. Otwarcie ofert nastąpi tegoż dnia o godz. 11,15 przed poł. Zarząd Domu Rzemieślniczego zastrzega sobie wolny wybór przedsiębiorcy lub unieważnienie submisji bez podania powodów.

Poznań, dnia 31 października 1927 r.

Zarząd „Domu Rzemieślniczego“,
„Dom Rzemieślniczy w Poznaniu“, Tow. zarejestr. sąd.

PRZETARG.

W drodze publicznego przetargu wydaną będzie nowa **budowa placówek Straży Celnej** w Gardeji, Wielkiej Tymawie, Zawdzie, Budach i Dusocinie pow. grudziądzki i to:

1) typu masywnego i
2) typu drewnianego.

Blankiety ofertowe otrzymać można dopóki zapas starczy w biurze Państw. Urzędu Bud. Naz. w Grudziądzu, ul. Stara 1, za opłaceniem zł 3,—.

Zamknięte oferty z dot. napisem winny być przeslane do dnia 7 listopada rb. godz. 11 przedpoł. w którym to czasie nastąpi otwarcie ofert.

Grudziądz, dnia 19 października 1927 r.

Państw. Urząd Budownictwa Naziem. w Grudziądzu.

PRZETARG.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach rozpisuje przetarg publiczny

na naprawę sanek hamulcowych.

Termin do wnoszenia ofert upływa 18 listopada 1927 r. Bliższe warunki przetargu zostały ogłoszone w „Monitorze Polskim“ Nr. 243 z dnia 22 października 1927 r. i w „Epoce“ Nr. 289 z dnia 21 października 1927 r.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach.

OGŁOSZENIE
Urzędu Celnego w Warszawie.

Dnia 8 listopada 1927 r. o godz. 11-ej rano odbędzie się w magazynach kolejowo celnych przy dworcu Warszawa — Gdańska — Towarowa licytacja na towary kolonjalne i galanteryjne, tkaniny jedwabne i wełniane, skóry, części maszyn i t. p. z powodu nieopłacenia należności celnych, oraz na towary skonfiskowane, a mianowicie: okulary, firanki, smoczki, nici szychowe, tasiemki i wstążki ze sztucznego jedwabiu, różne tkaniny, plusz bawełniany, temblaki bawełniane i inne.

Towary niesprzedane z licytacji w dniu 8 listopada r. b. będą po raz drugi wystawione na przetarg publiczny w magazynach kolejowo-celnych w dniu 15 listopada 1927 r., o godz. 11-ej rano.

Bliższych szczegółów można zasięgnąć od dnia 2 listopada r. b. w Urzędzie Celnym.

PRZETARG.

Kierownictwo Zbrojowni nr. 2 w Warszawie zamierza oddać w drodze przetargu nieograniczonego dostawę ok. 70.000 kg. stali konstrukcyjnej, spawalnej, szybkotnącej, srebrzanki, narzędziowej i resorowej.

Oferty w zapieczętowanych i zalakowanych firmowych kopertach, zaopatrzonych w napis „Oferta do przetargu na stal na dz. 17. 11. 1927 r.“ należy składać w Biurze Rach.-Mat. Zbrojowni, Praga, Stalowa 58 do godz. 10-ej dn. 17 listopada 1927 r.

Nadto do dnia 8 listopada 1927 r. oferenci winni nadesłać wzory oferowanej stali każdego gatunku, a to celem poddania ich w Zbrojowni laboratoryjnym próbom wytrzymałościowym.

Oferty na część tej dostawy są dopuszczalne.

P. o. Kierownika Zbrojowni nr. 2
Nowohoński, pułkownik.

PRZETARG.

Fundusz Kwaterunku Wojskowego ogłasza przetarg nieograniczony na roboty kanalizacyjne w domach oficerskich w Lublinie.

Termin składania i otwarcia ofert dn. 9. 11. 1927 r. o godz. 12 w południe w biurze F. K. W.

Ślepe kosztorysy i warunki techniczne można otrzymać w biurze F.K.W. Warszawa — Żoliborz Śmiała 31 i II Okr. Szef. Bud. w Lublinie.

Wadjum w wysokości 3 proc. oferowanej sumy w gotówce należy składać w Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie na conto F.K.W. nr. 1288 zaś w papierach wartościowych w biurze F.K.W.

PRZETARG.

Warszawska Dyrekcja Kolejowa ogłasza przetarg na dzień 10 listopada r. b. na dostawę cegły zwyczajnej maszynowej.

Bliższe szczegóły w „Montorze Poilskim" Nr. 244 z dn. 24 października 1927 r.

OGŁOSZENIE.

Nadleśnictwo Pińskie w Wyszewiczach (Poczta Pińsk) ogłasza, że w dniu 17 listopada 1927 r. w lokalu Starostwa Pińskiego w Pińsku odbędzie się przetarg ustny i za pomocą ofert pisemnych na sprzedaż lasu na pniu, mianowicie:

I objekt: 10 działek o pow. 14.19 ha w obrębie Kletna do wyeksploatowania zrębem czystym, drzewostan sosna, świerk i olsza. Cena wywoławcza zł. 29.789. Wadjum 1500 zł.

II objekt: 7834 sztuk drzew różnych gatunków wycechowanych i wynumerowanych na pniu w L-ctwie Żołkińskiem. Cena wywoławcza zł. 144.597. Wadjum 7300 zł.

III objekt: 2 działki o pow. 8,20 ha w obrębie Żołkińskim do wyeksploatowania zrębem czystym, drzewostan dębowy. Cena wywoławcza 9049 zł. Wadjum 455 zł.

Nadleśnictwo Pińskie w Wyszewiczach.

OGŁOSZENIE.

Nadleśnictwo Starzeńskie w Starzynie podaje do wiadomości, że dnia 7 listopada 1927 r., o godz. 12-tej odbędzie się w lokalu Nadleśnictwa w Starzynie przetarg ofertowy i ustny na sprzedaż drewna opałowego, szczapowego gatunków liściastych, w ilości około 3314,00 m. p. znajdującego się na składach przy st. kol. Hajnówka oraz kloców sosnowych i świerkowych w ilości około 85,23 m³. i gatunków liściastych około 184,19 m³ znajdujących się przy kolejce wąskotorowej leśnej w leśnictwach Łozickiem, Topilańskiem i Starzyńskiem.

Warunki przetargu są do przejrzenia w Dyrekcji Lasów Państwowych w Białowieży oraz w Nadleśnictwie Starzyńskiem.

Starzyna, dnia 20. X. 27 r.

Nadleśnictwo Starzyńskie.

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych.

Na wszelkie zapytania odpowiadamy zainteresowanym firmom wprost. Nadesłane zapytania tak długo powtarzamy, aż nie zostaną załatwione. Podejmujemy to bezpłatnie a należy nam jedynie wyłożone portorja zwrócić. Prosimy więc z naszego działu informacyjnego jaknajczęściej korzystać, gdyż skonstatowaliśmy, że spowodował on już niejedną poważną transakcję.

Uprasza się o podanie adresu:

Nr. 3293. fabryki krajowej, która podejmie się wykonania wyrobów kuto-lanych jak klamki, klucze do drzwi itd.

Nr. 3296. firmy, która dostarcza maszyny do wyrabiania dryn i cegieł, oraz firmy, która zajmuje się montowaniem odpowiednich piecy.

Nr. 3297. firmy, dostarczającej maszyny do wyrobu wszelkich gatunków waty.

Nr. 3305. firmy, posiadającej na składzie części do pługów „Eckerta".

Nr. 3306. fabryki łańcuchów zimowych na koła samochodowe.

Nr. 3307. firmy, dostarczającej sikawki do oliwy o pojemności ca. pół litra.

Nr. 3308. fabryki łyżew pierwszorzędnego gatunku.

Nr. 3309. firmy, która dostarcza narzędzia do kanalizacji wodociągów.

Nr. 3310. fabryk krajowych lub zagranicznych, wyrabiających kompletne urządzenia do wyrobu masy drzewnej.

Nr. 3314. wytwórni wycieraczek do butów z walcówki.

Nr. 3317. firmy, która może dostarczyć maszyny i urządzenia do wyrobu makaronu na sposób włoski.

Nr. 3322. fabryki, wyrabiającej maszyny do dozowania materjałów sypkich (proszków).

Nr. 3323. fabryki, wyrabiającej masowo nożyki łyżeczkowe (Messertellen) do siekaczy buraków.

Nr. 3326. fabryki, wyrabiającej maszyny do wyrobu dren i dachówek t. zn. prasy pionowe do dren i dachówek, zwane po niemiecku „Vertikaldrainröhrenpressen".

Nr. 3327. firmy krajowej, wyrabiającej tłoczone skówki żelazne na trzonki do pilników i dłut.

Nr. 3328. fabryki, wyrabiającej naczynia do gotowania ryb.

Nr. 3329. fabryki w Polsce, wyrabiającej windy osobowe i towarowe (paternostry).

Nr. 3330. fabryki, wyrabiającej masielnice.

Nr. 3333. walcowni blach miedzianych, lub kto takowe dostarcza.

Nr. 3334. firm dostarczających klucze do zamków pudłowych wpuszczanych meblowych i do kłódek.

Nr. 3335. firm, które podejmią się wykonania wyrobów kuto-lanych, jak klamki i klucze do drzwi.

Nr. 3336. fabryki, które wyrabiają imadła kute.

Nr. 3339. firmy, która może dostarczyć maszynę t. zw. „Kastenbeschacker" systemu Haendlego.

Nr. 3340. firmy, która wyrabia mosiężne albo pomosiężowane zawiasy z rozmiarem od 13 do 25 m m.

Nr. 3341. firmy, która może dostarczyć młotów kuźniczych lub młotów sprężynowych dla kuźni z popedem ręcznym.

Nr. 3343. firmy, wyrabiającej haki do izolatorów z maszynowo naszywanym gwintem do drzewa.

Nr. 3344. firmy wyrabiającej ozdobne kroksztyny żelazne do zawieszania ulicznych lamp elektrycznych.

Nr. 3347. firmy, która wyrabia maszyny do fabrykacji plomb ołowianych.

*

Prosimy zwrócić baczną uwagę na zapytania, które prawie codziennie do Redakcji pisma naszego nadchodzą, a które publikujemy w każdym numerze.

Kasę do wmurowania z sztucznemi zamkami i skrytką, sekretem otwieraną, sprzeda 5030
W. Szindler, Miejscepiastowe (Małopolska).

Sprzedamy maszynę parową 150 HP., kotły parowe 80 i 212 m. kw., kotły do wyrobu kamienia sztucznego lub do impregnowania drzewa, prasy hydrauliczne z pompą, motory elektryczne, maszyny do wyrobu cegieł i dachówek oraz liczne urządzenia fabryczne. Oglądać można zawsze. **Fabryka dachówek, Lwów, ul. Janowska 134.** 4971

Motor
elektryczny, używany, lecz w dobrym stanie, fabr. Sachsenwerk-Niedersedlitz, 4 P. S. 600 Volt, 605 Amp., 1300 obrotów, na prąd stały, sprzeda tanio
Pomorskie Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe
Toruń, ul. Prosta 18-20. 5044

KUPNA

Kupię każdą ilość
odpadków blaszanych
niezardzewiałych, grub. 1—1½ mm dla wyrabiania krążków, o ∅ 60, 76, 110, 140 i 160 mm.
4619 **Płacę zł. 0,20 za kg.**
Inż. J. H. B. TEEPE, Łódź, ul. Kopernika 40.

KUPIMY
KOCIOŁ
130—150 mtr² pow. ogrz. - 8 atm.
St. i J. Górniccy, Płock.
5039

Prasę do wyrobu cegły w dobrym stanie kupimy.
Spieszne oferty przyjmuje 4999
„PAR“ Poznań, Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 42,414

Poszukiwany do natychm. kupna **motorek dwukonny parowy** wraz z kotłem fabryk. „Brauner & Klassek obecnie Pleva“, w stanie zdatnym do użytku wzgl. do remontu. Wiad. **„Orbis“ Reklama, Lwów, Jagiellońska 20 pod „Motorek“** 5033

Maszynę do gięcia blachy
ca 1,20 m długości walcy lub **części** kupi zaraz 4950
O. Fimmel, Nowy Tomyśl.

Kupię tokarnię używaną, choć potrzebna reparacja. 5045
M. Graczyk, Pleszew, ul. Kaliska.

Zastępstwo i zakup
na Pomorzu, w ruchliwem mieście powiatowem z obszernym placem, składami i urządzeniami przy głównej ulicy, poszukuje wszelkiego rodzaju **maszyn rolniczych, rowerów i wirówek.** Oferty do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. **5008.**

Kupię
TOKARKĘ
używaną, lecz w dobrym stanie i proszę o oferty. Zgłoszenia do admin. „Rynku Metal. i Masz.“ pod 5034.

Zakupimy
kilka lokomobil
tylko powyżej 20 KM, wymagających ewentl. większego remontu. Oferty z dokładnemi danemi technicznemi oraz ceną, uprasza 4998
S. Samulski i Ska., Fabryka Maszyn, Pleszew (Wlkp.)

Trak (gatter)
60—80 cm³, **szpundownię, frezarkę (gryzarkę)** z przystawkami, używane, lecz dobrze utrzymane, kupię. Oferty z podaniem fabrykatu uprasza 5024
Leon Żurowski, skład drzewa i obróbka, Poznań ul. Raczyńskich 3-4 (przy Pl. Bernardyńskim). Telefon 1087.

Motor gazowy na koks lub drzewo, około 30 KM, i **generator** trójfazowy około 20 KW 230 wolt, kupię. **A. Fomejster, Lublin, Plac Bychawski 7.** 5038

PROSIMY POWOŁYWAĆ SIĘ NA „RYNEK METALOWY I MASZYNOWY“

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4,50 zł. Dla Gdańska 4,50 guld. Dla Niemiec 4,50 mk. Dla Ameryki 1 dolar kwartalnie.
CENY OGŁOSZEŃ: ¹/₁ str. 100 zł, ½ str. 60 zł, ¼ str. 35 zł, ⅛ str. 20 zł, ¹/₁₆ str. 10 zł. Ogłoszenia na okładce z dopłatą. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje inna taryfa. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań. Przy wszelkich kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu wszelkie rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Redaktor naczelny: Leszek Gustowski. *Przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.*